Hajdúsági Tükör

12. évfolyam 4. szám | 2019. december 23. | Kulturális és közéleti magazin | 500 Ft

A tartalomból:

Polgármesteri köszöntő 2

Az Év Civil Szervezete 2019 3

Születésnap 6

Karácsony fénye 9

Akikkel nem kellett elszámolni 10

Hajdúböszörmény román megszállása, 1919-1920 14

A mezőkeresztesi csata 16

Tradícióőrzés a művészet erejével 21

Soma tább dobol 23

ISSN 2060-4173

Köszöntő

“Karácsony készül, emberek!
Szépek és tiszták legyetek!
Súroljátok föl lelketek,
csillogtassátok kedvetek,
legyetek újra gyermekek
hogy emberek lehessetek!”

Wass Albert

Kedves Olvasó!

Hit, remény, öröm, szeretet. Az adventi időszakban ezen gondolatok hangzanak el a leggyakrabban és foglalkoztatnak bennünket leginkább. Szerencsés lenne, ha nemcsak ilyenkor, de az év nagyobb részében is ezek határoznák meg mindennapjainkat, a vitatkozás, vádaskodás, idegesség és türelmetlenség helyett. Márpedig életünkben ez utóbbiakkal találkozunk többször.

A hit–remény–öröm–szeretet négyese mellé mai világunkban a türelmet is szükséges elemként említhetjük. Hiánya (az első négyhez hasonlóan) ugyanis mérgezi lelkünket, környezetünket, közösségünket. Nem nehéz úgy élnünk, hogy az „öt elemet” elfogadjuk és érvényesítjük, csak egy kicsit figyelnünk kell: a munkahelyen, az iskolában, a közlekedésben és minden területen.

Figyelnünk kell, hogyan éljük meg az életet, hiszen nem tudjuk, mennyi idő adatott meg nekünk, nehogy késő legyen.

Fogadjuk meg Wass Albert szavait, legyünk újra gyermekek, hogy emberek lehessünk!

Boldog karácsonyt és eredményekben gazdag új esztendőt kívánok minden kedves olvasónknak!

Kiss Attila
polgármester

Hajdúböszörmény, 2019. december 23.

Hajdúsági Tükör

Kulturális és közéleti magazin. Kiadja: Szabadhajdú Közművelődési Média és Rendezvényszervező Nonprofit Kft.
Felelős kiadó: Dr. Szarvas-Szabó Katalin. Szerkeszti a Szerkesztőbizottság. Elnöke: dr. Varga Gyula. ISSN 2060-4173.
Fotók: Horváth Tamás • Szerkesztőség elérhetősége: telefonszáma: (52) 561-400, levélcíme: 4220 Hajdúböszörmény, Bocskai tér 4.
Vegyes terjesztésű. Megvásárolható: Hajdúböszörmény, Sillye Gábor Művelődési Központ, Tourinform Iroda.
Nyomdai munkák: Center-Print Nyomda Kft. • Felelős vezető: Szabó Sándor.

Balla Zoltán

Az Év Civil Szervezete 2019

Fotó: Matey István

A Kertész László Hajdúsági Irodalmi Kör ez év júliusában ünnepelte megalakulásának 10. évfordulóját. 2019. november 23-án Hajdú-Bihar Megye Önkormányzata – a Megye Napján – „Az Év Civil Szervezete 2019" kitüntetésben részesítette a közhasznú egyesületet. Ennek apropóján kérdeztem Papp-Für János elnököt (Bella István-díjas költőt, a Magyar Írószövetség választmányi tagját, a Tokaji Írótábor Egyesület titkárát, a Magyar Írószövetség Hajdú-Bihari Írócsoportjának titkárát) beszéljen arról, hogy a Kör, az elmúlt évek alatt mit ért el, illetve mit tett le Böszörmény kulturális életének asztalára.

Elnök Úr! Mindenekelőtt engedd meg, hogy a Hajdúsági Tükör szerkesztőbizottsága és a magam nevében gratuláljak e rangos kitüntetéshez.

Köszönöm, köszönjük szépen a gratulációt. De köszönjük azoknak is (különösen Kiss Attila polgármester úrnak), akik felterjesztettek bennünket a kitüntetésre és természetesen Hajdú-Bihar megye Önkormányzatának, ahol úgy ítélték meg, hogy figyelemre méltó és sikeres irodalomszervező munkát végeztünk az elmúlt 10 évben. Jól esik mindnyájunknak, akik irányítjuk, illetve működtetjük a Kertész László Hajdúsági Irodalmi Kört. De kiváló ösztönzés és nagy büszkeség az egyesületünk tagjainak is.

Az egyesület 2009. július 17-i alakuló ülésén gondoltátok-e, hogy tíz év elteltével megyei, sőt, országos hírűvé növitek ki magatokat?

Természetesen nem voltak ilyen gondolataink. Azokban az órákban még csak arra koncentrálhattunk, hogy milyen szervezeti keretben, milyen programmal (programsorozattal) és mekkora pénzügyi adottsággal tudunk majd működni. Azt kell mondanom, hogy vakmerően fogtunk a munkába. Itt-ott tapogatóztunk, s eleinte nehézségekbe ütköztünk, hogy egy-egy feladat végrehajtását hogyan kezdjük el, kihez forduljunk, ha elakadunk. Mondhatom, sokszor szerencsénk volt a segítőinkkel és támogatóinkkal. Már jó programokat készítettünk, de még nehezen állt össze, hogy miből fogjuk fedezni azok megvalósítását. A pénzügyi források megtalálására, felfedezésére fordítottuk kezdetekben a legtöbb időt. Sokszor voltak sikertelen próbálkozásaink, de sohasem adtuk fel. A „csakazértis" ott munkált bennünk és így vagyunk ezzel most is.

Milyen programokkal futottatok be? Melyek azok, amelyek kiváltották az irodalomkedvelők érdeklődését?

Az első nyitás a közönség felé: A vers vadállat vagy háziállat? című programunk volt – névadója Lackfi János költő

Ez a program egy irodalmi est volt, ahová mindig meghívtunk egy írót/költőt beszélgetni, felolvasni. Olyan kérdésekre kerestük a választ, hogy lehet-e az írást tanítani, mik a klasszikus és a kortárs irodalom különbségei, és az utolsó kérdésem – mivel én voltam minden esetben a beszélgető partner – mindig az volt, hogy az adott vendég szerint a vers vadállat-e, azaz a tanulók ellensége, amit nehéz megérteni, vagy pedig háziállat, vagyis a barátunk-e? A program több állomást is megélt, vendégünk volt Lackfi János, Szentmártoni János, Karafiáth Orsolya és Grecsó Krisztián. Az est házigazdája Gyulai Sándor intézményvezető volt, aki biztosította nekünk a gimnázium auláját a program idejére.

Versek lámpafénynél

Török Péter, az egyesületünk tagja találta ki, hogy jó ötlet lenne egy olyan program megvalósítása, mely során egy sötét teremben, egyetlen kislámpa fényénél ő maga felolvas, egy- másfél órán keresztül. Nagyon romantikus volt a hangulata, három alkalmat élt meg az esemény, helyszíne a művelődési ház volt.

Zenés irodalmi kerekasztal

Ez „belső" rendezvényként indult, melyet az egyesületünk tagjainak szerveztünk. Azok a tagok, akik írnak, ilyenkor felolvashatták verseiket, prózáikat, majd kötetlen beszélgetés volt aktuális témákról. Az est végén a Bar-talk zenekar játszott, a különlegessége pedig az volt, hogy a zenekar minden alkalommal felkészült egy olyan versmegzenésítéssel, amiről tudtuk, hogy az est folyamán el fog hangzani, ezzel meglepve az adott vers írója. A programot a mostani Sziget Ételbár helyén tartottuk.

Nagy fordulópont a kör életében a 2012 nyarán elindított Hajdúsági Nemzetközi Írótábor

Egyesületünk azzal a fő céllal alakult meg, hogy vidéken élő tehetséges fiatalokat kutas-

sunk fel, és tehetségüket évről-évre, rendszeresen gondozzuk. Ezért hoztuk létre a Hajdúböszörményi Írótábort, melyet idén rendeztünk meg nyolcadik alkalommal, és amely az eltelt nyolc évben az ország legnépesebb és legnívósabb tehetséggondozással foglalkozó írótábora lett.

2012-ben városunkban először rendeztünk tábort íróknak, költőknek, tanulni vágyóknak és érdeklődőknek, mégpedig az I. Hajdúböszörményi Nemzetközi Író-és Alkotótábort. Két írószervezet összefogásával és közös szervezésével jöhetett létre 2012. június 27. és július 1. között ez az igen népszerű esemény. A Magyar Írószövetség és a Kertész László Hajdúsági Irodalmi Kör karöltve valósította meg a kibontakozó ötletet a Nemzeti Kulturális Alap, Hajdúböszörmény Város Önkormányzata, Kiss Attila polgármester és sok más támogató jóvoltából. A tábor fővédnöke L. Simon László kulturális államtitkár is nagyban hozzájárult a megvalósításhoz, de az Irodalmi Kör néhány tagjának önzetlen és kitartó munkája nélkül nem valósulhatott volna meg. A nemzetközivé bővítés kezdeményezése tulajdonképpen Kiss Attilának köszönhető, hisz többszöri megbeszélés alapján a szervezők öt határon túli és két magyarországi város két-két középiskolás diákját és kísérőjét látta vendégül Hajdúböszörményben.

Nehéz levetkőzni azt az általános véleményt a költészetről, ami minden ember fejében kialakult akkor, mikor az iskolapadban Janus Pannoniustól Petőfi Sándoron át József Attilával bezárólag megtanultuk, hogy kit nevezünk költőnek és mi az a vers. Ez a pár nap abban is segített és segít, hogy teljesen más szemmel tekintsenek éppen úgy a költőkre, mint műveikre. Az ötnapos tábor helyszínéül a hajdúböszörményi Fürdőkert Ifjúsági Szabadidő Központ szolgált, amit mára kinőttünk és elfoglaltuk a Debreceni Egyetem Hajdúböszörményi Kollégiumát.

2012-ben a résztvevők között akadt, aki már „gyakorlott íróként" látogatott el a táborba, de a táborozók nagy része még nem próbálkozott komolyabban az írással – tulajdonképpen ez volt az egyik olyan tényező, ami érdekessé és izgalmassá tette ezt a pár napot a korosztályok változatossága és a jelenlévők különböző érdeklődési köre mellett. A csoportok kialakulása után a nap a nagy sikert arató ismerkedési játékokkal folytatódott, melyeket Szilágyi Tamás vezetett.

Két fő tematikai egységre épültek a programok, rendezvények. Az egyik fő egység a délelőtti szemináriumok, íróiskolák, a másik pedig a délutáni meghívott vendégek előadásai. Három szemináriumi csoport dolgozott napról napra. A három íróiskola-vezető: Áfra János költő, szerkesztő, Papp-Für János költő, szerkesztő a Magyar Írószövetség tagja, a Kertész László Hajdúsági Irodalmi Kör elnöke és Szentmártoni János költő, szerkesztő, a Magyar Írószövetség elnöke voltak. Az íróiskola egy olyan rendszerre épült, mint anno az ugyanitt megrendezett nemzetközi klasszikusgitár-tábor szemináriumai.

Mindenkivel külön-külön is foglalkoztak az íróiskola tanárai. Nemcsak irodalmi műveket elemeztek, hanem kritikákat, publikációkat is. Emellett volt kreatív írás, szövegelemzés, verstani fogások, kortárs versbeszéd, és a modern szövegalkotás fortélyainak elsajátítása.

Az első órán kézbe vették a saját szövegeket és a tábor végére kicsit átszabták, átrágták és átvilágították, majd a „kész terméket" az ötödik napon közösen összehasonlították az eredetivel. De volt egy úgynevezett „Gyors és gyilkos" opció is (Dokk.hu), amikor azonnal és kíméletlenül felboncolták az adott szöveget, és rámutattak annak gyengeségeire, hibáira, sutaságaira, ezután megpróbálták olyan mederbe terelni a verset, szöveget, amely a mai szakma vénájában is könnyedén veszi a kanyarokat. Az ilyen típusú íróiskolák rámutatnak arra, hogy a kreatív írás, a szövegalkotások mechanizmusa, a többszöri átgondolás technikája elsajátítható, míg a rossz beidegződéseket, a sikerületlen nyelvi manővereket, a pátoszos, giccses csendélet-művészkedéseket és az erőltetett pózokat le lehet vetkőzni tudatos, kimért esszenciával.

A későbbi táborok felépítése, programjai ugyanúgy, olyan formában valósultak meg, mint az első évben. A fő célunk a kortárs magyar irodalom, költők, írók népszerűsítése, megismertetése a diákokkal, érdeklődőkkel. Az írótábor évről évre egyre nagyobb népszerűségnek örvend, míg nyolc éve 40 körül mozgott a táborozók létszáma, 2019-ben a jelentkezők és előadók összesen 140-en voltak, ahol a 13 évestől kezdve a 70 éves korosztályig képviseltették magukat az érdeklődők.

Nagyon sokan jelentkeztek előadónak, óraadónak az eseményre, a tábor jó híre nemcsak a laikus érdeklődőkhöz és tanulni vágyókhoz jutott el, hanem a szakmabeli költőkhöz, írókhoz is egyaránt. Szerencsések vagyunk, mert több éve tanít már nálunk Áfra János, Babiczky Tibor, Berta Zsolt, Deres Kornélia, Kemény István, Magolcsay-Nagy Gábor, Sopotnik Zoltán és Vörös István is. 2020-ban IX. alkalommal szervezzük meg a tábort, melynek előkészületi munkálatai hamarosan kezdődnek.

Mezsgye

A Kertész László Hajdúsági Irodalmi Kör és a Magyar Írószövetség Hajdú-Bihar megyei írócsoportja indította útjára ezt a programsorozatot 2013 őszén. A program tematikája három fő részre oszlik. Minden alkalommal egy neves írót-költőt hívunk el előadást tartani meghatározott és aktuális témáról, másrészt minden alkalommal bemutatkozási lehetőséget kap egy civil szervezet, mely beszámol eddigi tevékenységéről, jövőbeni elképzeléséről, és próbálunk közös nevezőt keresni, együtt dolgozni olyan felületeken, ahol egy síkon mozoghatunk. A harmadik rész minden esetben egy zenei blokk.

Ennek a sorozatnak az életben tartását azért tartom/tartjuk fontosnak, hogy vidékre is eljussanak olyan kulturális rendezvények, melyek a mieink, mi szervezzük és minden vidékinek könnyen és ingyen elérhető. Így érintkezhetnek a résztvevők, diákok, magas irodalommal, szemináriummal, társművészetekkel.

Zenés, rendhagyó irodalmi óra értelmileg akadályozott gyerekeknek

2011-ben a Magyar Írószövetségtől kaptam egy listát, amelyen környékbeli iskolák, illetve gimnáziumok címei szerepeltek. Ezek között volt a Dr. Molnár István Óvoda, Általános és Speciális Szakiskola is, ahol enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékkal élő gyerekekkel foglalkoznak. Abban a hiszemben látogattam el ebbe az intézménybe, hogy egészséges gyerekeknek fogok irodalomórát tartani, azonban amikor az oktatók közölték velem a helyszínen, hogy ez nem így lesz, hazamentem. Éreztem, hogy nagy kihívás előtt állok, és sokat gondolkodtam azon, hogyan lehetne ezeket a gyerekeket rendhagyó irodalomóra keretében megszólítani. Addig alakítgattam az órák struktúráját, amíg végül elkezdett működni a dolog.

Interaktív órákról van szó tulajdonképpen, ahol a gyerekek játsszák a főszerepet. Több verses-találóskérdéses játékot fejlesztettem ki, amelyeknél a feladat az, hogy állatneveket kell kitalálni, de úgy, hogy az első sor végére rímeljen a következő.

Óriási büszkeséggel töltött el, amikor láttam, hogy a módszer bevált – a gyerekek e zenés-ritmikus játék segítségével tízből tíz állatnevet tudtak kitalálni. Általában negyvenöt perces tanórákat tartok, azonban súlyos értelmi fogyatékkal élő gyerekek esetében a foglalkozást negyed órával megrövidítem. Az időtartamot növelni nem érdemes, ugyanis hamarabb elfáradnak, a koncentráció nem tartható fenn ennél hosszabb ideig.

Az órákat az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatja, minden megyére különkülön kell beadnunk a támogatási kérelmet. 2015-ben fogalmazódott meg bennem az Akik gyerekek maradnak című könyv ötlete, amelynek segítségével rövidebb idő alatt még több gyerekhez és pedagógushoz juttatható el az órák anyaga. Meglehetősen komplex könyvről van szó, amely egyrészt a könyvesboltok polcain található meg, másrészt az Emberi Erőforrások Minisztériuma juttatja/juttatta el az oktatási segédanyagként használható ingyenes példányokat az egyes intézményekbe.

Az Akik gyerekek maradnak verseskötetnek indult, rengeteg, tudatosan nagyon egyszerű nyelvezetű gyermekverset írtam, de akárhogy pakolgattam ezeket egymás mellé, valami nem stimmelt. Rájöttem, hogy a versek egy központi történetet kívánnak meg, amely köré aztán szerveződhetnek. Felkértem Mészöly Ágnest, hogy írjon egy mesét. Az ő segítségével vált kerek egésszé a mű, az általa írt történet adta meg a találós kérdések, szerepjátékok és versek közötti összekötő anyagot. Két főhős, Patti és Domoska vezeti végig a gyerekeket a könyvön, és hozza közelebb hozzájuk az egészséges emberek világát. Az illusztrációkat Bódi Kati, a könyvtestet pedig Szabó Imola Julianna készítette, és a Magyar Napló Kiadó gondozásában jelent meg. Különlegessége még, hogy olyan diszlexiás betűfont-

tal nyomtattuk, ami kifejezetten sérült, akadályozott gyerekeknek lett kifejlesztve, megkönnyítve számukra az olvasást.

A könyvhöz egy CD-melléklet is tartozik, melyen hat, Gerendás Péter által megzenésített vers található (a Másik oldal zenekar szintén közreműködött). A könyv utolsó oldalain van egy játék- és egy daltár. Utóbbi a pedagógusoknak a CD-n levő dalok élőben való, hangszeres eljátszásához, a játéktár pedig a könyvben szereplő játékok megvalósításához nyújt segítséget.

Széchenyi Vers- és Prózamondó Verseny

Ez a rendezvény Török Péter tanár úr nevéhez fűződik, aki évtizedeken át szervezte és trenírozta ezt az eseményt, melyet előbb – az időközben megszűnt – Maróthi György Általános Iskolában, majd később, új munkahelyén, a Széchenyi István Szakközépiskolában és Szakmunkásképző Intézetben tartottak a Költészet Napjához igazodva. Néhány éve ő kezdeményezte, hogy az általános és középiskolás diákoknak évente kiírt vers- és prózamondó versenyt integráljuk a Kertész László Hajdúsági Irodalmi Kör programjai közé. Péter kérésének örömmel tettünk eleget és tevékenyen segítettük ennek az országos hírűvé kinőtt nemes kulturális eseménynek a lebonyolítását.

Ebben az évben új helyzet állt elő – Török Péter Budapestre költözött, de abban állapodtunk meg, hogy 2021-től Kertész László Vers- és Prózamondó Verseny néven folytatni fogjuk a rendezvénysorozatot. Innen is üzenem Hajdúböszörmény és a régió általános és középiskolás diákjainak, hogy készülhetnek a megmérettetésre.

A Magyar Írószövetséggel milyen a kapcsolata az irodalmi körnek?

Mindig jó kapcsolatunk volt a Magyar Írószövetséggel és elnökével, Szentmártoni Jánossal, aki három cikluson át (9 évig) segítette, támogatta munkánkat. Őt 2019. november 30-án Erős Kinga író, szerkesztő, kritikus váltotta az elnöki székben, aki eddig az Írószövetség titkári tisztségét töltötte be. Vele is nagyon jó kapcsolatban voltunk és vagyunk. Ő is vendégeskedett már a Hajdúböszörményi Írótáborban és vendége volt a Mezsgyének is. Igyekszünk a jövőben is ápolni és megtartani ezt a jó viszonyt, a hatékony és eredményes együttműködést.

Kik azok a neves írók, költők, akik az elmúlt években megfordultak a kör rendezvényein, íróolvasó találkozóin?

Tényleg csak listaszerűen és a teljesség igénye nélkül: †Jókai Anna, Mezey Katalin, †Oláh János, Lezsák Sándor, Erős Kinga, Csender Levente, Berta Zsolt, Ferdinandy György, Viola Szandra, Szentmártoni János, Áfra János, és még sokan mások.

Emlékpad Kertész Lászlónak és Csiha Lászlónak …

Két fontos személyiség az egyesületünk életében. Ez év júliusában volt tíz éve, hogy felvettük Kertész László, a fiatalon, tragikus körülmények között elhunyt költő nevét. A tavaszi közgyűlésünkön döntöttünk arról, hogy a Bocskai István Gimnázium előtt – amelynek kiemelkedő irodalomtanára is volt – padot állítunk az emlékének.

Csiha László – aki szintén jeles tanára a gimnáziumnak – haláláig aktív és meghatározó tagja volt az egyesületünknek. Segítőkészsége, bölcs tanácsai, hatalmas tudása, emlékezetes és sziporkázó előadásai emlékére „A legböszörményibb" szállóigével szintén emlékpadot készítettünk.

Milyen pályázati lehetőségeitek vannak?

Minden évben pályázunk a Nemzeti Kulturális Alaphoz (NKA), a Nemzeti Együttműködési Alaphoz (NEA) és a Magyar Művészeti Akadémiához (MMA).

Kik segítik az elnöki munkádat, az éves programok megvalósítását, a napi ügyek vitelét?

Az egyesületünk elnöksége végzi a mindennapi munkát, Balla Zoltán, Gálné Mező Ivett és Ványai-Für Anita a legnagyobb segítségeim.

Milyen jövőt jósolsz az elkövetkező öt–tíz évre a Kertész László Hajdúsági Irodalmi Körnek?

A jövőben is keményen fogunk dolgozni, és a leggördülékenyebben igyekszünk szervezni a programjainkat, táborunkat, mindent úgy, ahogy eddig. A tagságunkat szeretnénk bővíteni a fiatalabb, középiskolás korosztály bevonásával. Nagyon remélem, hogy ezek a célok és tervek a későbbiekben is meg tudnak valósulni, ahogy eddig is.

A Papp-Für Jánossal készített interjú arról győzött meg, hogy az elnöklete alatt működő Kertész László Hajdúsági Irodalmi Kör jelentősen megmozgatta Hajdúböszörmény kulturális életét. Célkitűzéseik, programjaik sokszínűsége, az irodalom iránt érdeklődők széles köre arra predesztinálja a kört, hogy további sikereket, elismeréseket vívjanak ki maguknak. Szerkesztőségünk ismételten gratulál a kitüntetett egyesületnek és újabb nagyszerű eredményeket kíván az elkövetkezendő évekre.

Fotók: Matey István

Varga Gyula

SZÜLETÉSNAP

Sári Mihály 70 éves

Egyeken születtem, mondja Misi, akivel többször is találkoztunk szakmai és egyéb utakon az élet során. Úgy szólítom, hogy Misi, pedig idősebb nálam, és életpályáján nagy eredményeket ért el.

Dr. Sári Mihály Professzor PhD habil, Dr. Phil címek birtokosa, nyugalmazott főiskolai tanár, a bajai Eötvös József főiskola rektora, az MTA köztestületi tagja, Magyar Köztársaságért Érdemérem Arany Fokozata, a Mestertanár Aranyérem, J. A.Comenius érem Univerzita Palackého v Olomouci, az Oklahomai Egyetem Hall of Fame díjának, Hajdú-Bihar megyei közgyűlés Maróthy György díjának tulajdonosa.

Most éppen a 70. születésnapja alkalmából beszélgetünk, ami egyrészt önmagában is megsüvegelendő, másrészt ilyen szakmai életút áttekintése hosszabb időt igényel, harmadrészt pedig a Hajdúsági Tükör egyik szerkesztője is. Arra kértem, hogy a szakmai életút mellett beszéljen arról is, hogyan telt el ez a hetven év, kik játszottak még szerepet az életében, kik voltak hatással rá, milyen kanyarok voltak és milyen volt a pécsváradi élet, a kert, ahol én is jártam egyszer…

Egyeken születtem, a szülei más vidékekről költöztek oda. Édesapám Kántorjánosiba való, édesanyám Lakra, amely Borsod megyei falu Miskolctól 32 kilométerre, Edelénytől 13 kilométerre fekszik.

Egyeken jártam az általános iskolába, mondja, és már ott is tanultam németül, ezért amikor középiskolába mentem, előnnyel indultam a többiekkel szemben. Még ma is emlékszem Sebestyén tanár úrra, aki szorgalmazta a német nyelv tanulását, és a Wieland der Schmied című könyvet kaptam tőle, aminek még a nyelvezetével is meg kellett küzdenem, nevet csillogó szemmel.

A következő állomás Hajdúböszörmény volt. A Kálvineumban lakott kollégistaként, a gimnázium legendás igazgatója, Mihály János is felfigyelt tehetségére, ezért is harcolt a végsőkig, amikor két év után eltanácsolták a kollégiumból. Eleven gyerek voltam, mosolyog jellegzetes, de sokat eláruló mosolyával. Pedig szeretett böszörményi diák lenni. Nagy tisztelettel és szeretettel emlékezik a tanáraira, Kertész Lászlóra és az irodalmi körre, Szentmiklóssy Zoltánra akivel felejthetetlen túrákat tettek, Székelyhidi Ágostonra, Balku Antalra, aki a fotózásra tanította, Kiss Benedeknére, a német tanárnőjére, akit egyszer alaposan felidegesített egy színházi élményével- tényleg eleven gyerek volt. Tagja volt az Ifjú Gárdának, sőt az ökölvívásba is belekóstolt, de egy meccsen, amelyet pontozással megnyert, eltört az orra, s ezért abbahagyta.

A következő helyszínünk Tiszafüred, ahol kapott kollégiumi férőhelyet, később itt is érettségizett. Itt Szigeti Ivánné, Mária néni tanította németre, aki francia tanárnő is volt, és nagyon odafigyelt rá. Dobrossy György tanár úr is, elsősorban, mint tanárszemélyiség hatott rá. Mindennek ismeretében nem csoda, hogy felvették a debreceni KLTE magyar-német szakára, amivel különösen Mária néninek szerzett nagy örömet.

Előtte persze a sorkatonai szolgálat következett, Hódmezővásárhelyen. Rám tekint és komolyan szól: ráférne ma is a katonaság a fiúkra, ahol azember nem csak a fegyelmet tanulta meg, hanem az emberséget és a felelősséget is. És mást is: az egyik fiú géppuskás volt, de magasságához képest gyenge, nem bírta fegyverzetét, így menetgyakorlaton együtt segítettek neki, hogy beérjen a célra a csoport. Később olvasta csak a „fekete bárány” elméletet, mely szerint a leggyengébb láncszemet kell mindig segíteni a csoport érdekében.

Az egyetemen igazi nagy formátumú professzorai voltak Bán Imre, aki középkori európai irodalmat tanított, Julow Viktor, és Barta János, a XIX. század magyar irodalmának országos tekin-

télye volt.

Az egyetemen azonban talán mégis csak Durkó Mátyás volt rá a legnagyobb hatással: előadásai nagyon népszerűek voltak, alig fértek be a hallgatók az előadóterembe. Durkó Mátyás pedig a népművelés szakot propagálta, különösen az idegen nyelv szakosoknak, így aztán ő is leadta a német nyelv- és irodalmat, helyette pedig a népművelést választotta.

Durkó Mátyás mellett tanárai között megemlíti Soós Pált, aki a történelemszemléletével hatott rá, de szeretettel emlékezik meg Rubovszky Kálmánról is, aki tanára is volt, majd a Művelődéstudományi és Felnőttnevelési Tanszéken kollégája is. Mellettük Boros Sándorról szól elismerően, akitől mindenki azt hitte, hogy ő fogja átvenni Durkó Mátyástól a stafétabotot, de aztán a média világát választotta.

1973-ban megnősült, felesége, Szkupi Magdolna böszörményi születésű logopédus és oligofrénia gyógypedagógus, aki mindenhová elkísérte, a családdal együtt. Tizenkétszer költöztem, mondja egy sokat megélt ember nyugalmával. Gyermekei , Szilvia és Mihály mindketten elvégezték az andragógia szakot, Szilvi ezen a területen ment tovább, ma a Makovecz Imre Alapítvány munkatársa, Pécset doktorált neveléstudományból, Misi viszont mesterfodrász lett Pécsett. Sári Mirkó pedig gyakran nyaral a nagyszülőknél, a Táncoló Hajdúk szobrán az idén kinyilatkoztatta, hogy ő is hajdú, hiszen hajdú öntudata van- nevet Misi.

1973 és 1980 közt a kabai, 1980-86 közt pedig a püspökladányi művelődési központ igazgatójaként dolgozott.1979-ben doktorált, dolgozata címe Az irodalmi és képzőművészeti recepció szintje az általános és középiskolai felnőtteknél és fejlesztés lehetőségei. A témavezetője Durkó Mátyás professzor volt. 1986-tól a debreceni KLTE BTK Közművelődési és Felnőttnevelési tanszékén kezdte felsőoktatási pályáját.

„ Oktatói tevékenysége: Közművelődés folyamata; Öntevékeny szervezetek; Felnőttoktatás és népfőiskola; Közösségfejlesztés, Vezetéselmélet, Ifjúsági szubkultúrák, Felnőttnevelés pszichológiai és andragógiai kérdései; Andragógia, Lokális és regionális társadalom kultúrája, Regionális fejlesztés, Regionális kulturális fejlesztés, Multikulturális folyamatok Európában és Magyarországon, Egyházak, szekták, bázisközösségek, Kulturális intézmények és szervezetek menedzsmentje, Kulturális intézményrendszer Konfliktusmenedzsment, Kompetenciamenedzsment, Összehasonlító andragógia, Európai identitás kérdései”

Még művelődési ház igazgatóként kezdett érdeklődni a népfőiskolai mozgalom iránt. Akkoriban Heribert Hinzen volt a Német Népfőiskolai Szövetség elnöke, aki felvette a kapcsolatot a megyei népfőiskolákkal, amelyek közt szerepelt a Hajdúsági Népfőiskola (Hajdúböszörmény) is. Így került Hajdúböszörmény is az országos és európai népfőiskolák rendszerébe. Foglalkoztak általános képzésekkel, középfokú képzésekkel.

3 nagy konferenciasorozat köthető az az akkori időkhöz: az első Berlinben volt, a multiplikátorok képzése volt a témája, a résztvevők a Weddingi és a Potsdami Népfőiskola, a Tiroli Népfőiskolai Szövetség és a Hajdúsági Népfőiskola voltak. (Böszörményből Dr. Sári Mihály, dr. Nagy Imre, Szalkai Lajos, Dr. Varga Gyula és debreceni egyetemi hallgatók vettek részt.)

A második a Quatrolaterális Symposium nevet viselte, német Szent György Egyetemmel Frankfurt am Mainból, lengyel Krakkói Pedagógiai Egyetemmel, Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemmel, valamint Frantíšek Mezihorákkal, az olmützi Palacký egyetem professzorával, aki az 1968-as ellenállás nagy alakja volt, később kulturális miniszter és európai parlamenti képviselő. A program témája pedig a közép-európai egység gondolata. A harmadik pedig a Közép-Európai Felnőttnevelés története, már Mariborban, Jurij Jug professzor vezetésével, de ez már Pécsről….

(Lektorált idegen nyelvű külföldi folyóirat cikkek: • Strömung zum Verein? Kultur und Freizeit, Leipzig, 1989/4. 23-24.p. • Unterwegs nach Europa. Zu tendenzen der lokalen Kulturentwicklung in Ungarn. Blatt-Form Magazin für Kunst und Freizeit. Leipzig, 1990. Juni. 58-59.p. • Volkshochschulen in Ungarn.Geschichte und Gegenwart. In: Die Österrechische Volkshochschule. Nr. 187. März 1998 33-35.p. • Der Ort bestimmt die Themen. Deutsch-österreichisch-ungarische Fachseminare für Multiplikatoren der Erwachsenenbildung. Nr.15. Bonn,1995.84-91.p.

Frantíšek Mezihorák
(forrás: internet)

• Mihály Sári (-Heribert Hinzen) :Universitäre Studiengänge für die Aus- und Fortbildung von Personal in der ungarischen Erwachsenenbildung. Bildung und Erziehung 56.Jg.Heft 2/Juni 2003 217-228.p. • Mihály Sári (György Bebesi, Péter Várnagy):Přistěhovalci-maďarské menšiny. In: Evropská a národni identita. Civilia IV. Acta Universitatis Palackianae Olomucensis Facultas Paedagogica. 2008. 73-82.p.

(Lektorált idegen nyelvű itthoni folyóirat cikkek: • Die Judengemeinde in Ungarn und in einer Region von Ostnordungarn. Acta Andragogiae et Culturae 12. Debrecen, 1991. 51-54.p. • Die schwebende Volkshochschule zwischen den Kultureinrichtungen und den Vereinen. In: Művelődéstudományi tanulmányok, Acta Andragogiae et Culturae 15. (Szerk.: Rubovszky Kálmán – Sz.Szabó László) Debrecen,1994. 99-112.p. • Grenzüberschreitende Kultur. In: Művelődéstudományi tanulmányok, Acta Andragogiae et Culturae 16. (szerk.:Rubovszky Kálmán) Debrecen,1997. 106-136.p. • Grenzüberschreitende Multiplikatorenbildung im Rahmen der Globalisation. In: Felnőttoktatás-Ifjúságja ugyanis egyre inkább csak a pénzt tekintette mércének. Itt rektorhelyettes, majd megbízott rektor lett, s mivel elkezdődött az andragógia mélyrepülése, sőt egyáltalán a főiskola önálló intézményi léte, rengeteget kellett harcolnia az érdekek kereszttüzében. A nyugdíjazhatóság évében hazaköltöztek Hajdúböszörménybe. A bajai főiskola megmaradt önállónak.)

(Lektorált magyar nyelvű folyóirat cikkek: • Adalékok a püspökladányi művelődési otthon történetéhez. Múzeumi Kurir, V.köt./2. Debrecen, 1983. 21-32.p. • A területi-módszertani munka új vonásai. Agóra, Debrecen, 1986/II.sz. 86-95.p. • Püspökladány Baráti Köre Egyesület szekcióiról. Békéscsaba, Békési Műhely, 1986/1. 55-60.p. • Nagyvázsonyi tanácskozás a közművelődési egyesületekről. Debrecen, Agóra, 1987/4.sz. 50-54.p. • A szellemi dolgozók helyzete egy alföldi kisvárosban. Kultúra és Közösség, 1987 /2.sz. 53-66.p. • A szellemi dolgozók helyzetének, közéleti-közművelődési tevékenységének fontosabb jellemzői egy alföldi kisvárosban. Múzeumi Kurir 54.sz. VI.köt/4. 1987.július 48-62.p. • 25 éves a népművelő és a könyvtáros képzés a szombathelyi tanárképző főiskolán. Agóra,1987/5.sz. 56-61.p. • Közmű-

velődési öntevékeny autonóm szervezetek félúton. Borsodi Művelődés, XIII.évf. 1.sz. 1988. 47-55.p. • A felnőttek részvétele az egyesületként működő öntevékeny csoportjaink művelődési folyamataiban. Agóra, 1988/7.sz. 29-37.p. • A művészeti nevelés változó helyzete a művelődési otthonok tevékenységében. In: Esztétikum és társadalom (szerk.: Sz. Szabó László) Acta Andragogiae et Culturae 10. Debrecen, 1989. 79-106.p. • A művészeti nevelés néhány jellemzője megyénkben, régiónkban. Agóra, 1989/10.sz. 54-62.p. • A helyi cselekvés esélyei. Napjaink, 1989/10.sz. 36-38.p. • Az alulról szerveződő, autonóm kulturális csoportok művelődési és nevelési folyamatának kérdései. In: A felnőttkori nevelés sajátosságai és társadalmi funkciói. (szerk.:Durkó Mátyás és Sz. Szabó László) Acta Andragogiae et Culturae 11. Debrecen, 1990. 135-152.p. • Önkormányzati művelődésirányítás. In:Tanulmányok a művelődéstudományok köréből. III. (szerk: Rubovszky Kálmán és Soós Pál) Acta Andragogiae et Culturae 13. Debrecen, 1992. 53-72.p. • Van-e rendszerváltás az önkormányzatok gondolkodásában is? Szabolcs-Szatmár Beregi Szemle, 1992/4.sz. XXVII.évf.4.sz. 485-497.p. • A művelődési animáció feltételei ifjúsági és felnőtt közösségekben. In: Felnőttnevelés és társadalom, Tendenciák, rendezőelvek a 90-es évek andragógiájában. (szerk.:Sz.Szabó László és Sári Mihály) Acta Andragogiae et Culturae 14. Debrecen, 1993. 79-98.p. • Önnevelés-önművelődés-öntevékenység. In: Művelődéstudományi tanulmányok (szerk.:Rubovszky Kálmán), Acta Andragogiae et Culturae 17. Debrecen, 1998. 85-98.p. • A felnőttképzés praxisa és a felnőttképzők oktatása egyetemeken, főiskolákon. Kultúra és Közösség, 1998-1999 3-4.sz. 113-123.p. • Konferenciák a FEEFI szervezésében: Felnőttképzés-a felnőttképzők képzése-andragógia:az európai fősodorban. Tudásmenedzsment, 2000. november I. évf. 2.sz. 3-9.p. • Fél évszázad a kultúra szolgálatában. In: Soós Pál: Művelődéspolitika-tudomány. Stúdium Kiadó, Nyíregyháza, 2000. 7-14.p. • A művelődési otthonok négy generációja. Tudásmenedzsment, II. évf. 1.sz. 2001. Május 44-50.p. • Vallásos szervezetek és kultúra. Tudásmenedzsment III/1. 2002.március. 61-75.p. • Sári(-Magyar Miklós):Az iskola és a család (a pedagógus és a szülő) „párbeszéde". Tudásmenedzsment, IV/2.sz. 2003.november 84-89.p. • A társadalmi (kulturális) rendszerek rendszerelméleti szemléleti alapjai. Tudásmenedzsment, 5. évf. 2004. 1.sz. 104-112.p. • Sári-(Mazzag Éva): A mozgáskorlátozottak a felnőttképzésben és a közművelődésben. Valóság, 2006/4.sz. 82-95.p. • Sári Mihály: „A munka világa 45 éves kor után". Tudásmenedzsment, 2007. VIII. évf. 2.sz. 120-123.p. • Európa versenyhelyzetben: társadalmi kihívásokra válaszoló képzések. Felnőttképzési Szemle, 2008. március. II. évf. 1.sz. 30-41.p. http://feflearning.hu/hun/doc/fef/_szemle_200801.pdf)

Tudod, mondja, bennünk még megvolt a „debreceniség". Most a konokul küzdő Sári Mihályt látom.

Az a „debreceni iskola", amelynek a jellegét Karácsony Sándor, Durkó Mátyás, Soós Pál és Kozma Tamás alakította. Abban hittünk mindannyian, hogy feladatunk van a világban. Bennünk élt tovább a „protestáló hit és küldetése vétó", a küzdeni tudás, az élet ütközeteinek felvállalása. A reformáció szemlélete, amely aztán egyre szélesebben kiterjed a Hajdúságra és Magyarországra.

Ez akartam tovább adni a hallgatóimnak is, akikre mindig tanítványként tekintettem, s így lettek közülük sokan követőim is. Doktori dolgozataikat segítettem, doktori programokban vezettem őket, s ma már néhányan túl is nőttek rajtam, de bármennyire különbözőek is a meglátásaink, harcostársakká lettünk.

Kínálom újra vízzel, de nem kér (nem vagyok szomjas), édességekkel (tudod, a cukor), aztán búcsút veszünk egymástól. Én és Sári Mihály, akivel valahogy barátok lettünk 25 év alatt.

Balla Zoltán

Karácsony fénye

Eljött az áldás,
Messiás várás
–megszületettaz
Úr Jézus.

Karácsony éjjel,
angyali fénnyel –
jászolban felsírt
az Úr Krisztus.

Bűnünk megváltó,
szeretet-zászló –
imákat zengünk
Tenéked.

Légy boldogítónk,
élet-tanítónk –
fohászunk szól ma
Teérted.

Karácsony éjjel,
angyali fénnyel –
jászolban felsírtaz
Úr Krisztus.

Eljött az áldás,
Messiás várás –
megszületett
az Úr Jézus.

Karácsony fénye

2019. december 10.

Balla Zoltán

Varjasi Imre

Akikkel nem kellett elszámolni

Hortobágyi Imádság

Teremtő istenünk, fohászkodunk hozzád,
azokért a családokért,
azért a tízezer üldözött magyarért,
- halottainkért és az élőkért -,
akik itt, ezen a pusztán,
saját hazában száműzött rabként
járták golgotájukat
immár fél évszázada
a sztálini „Magyar Szibérián."

Emlékezzünk imánkban
a tizenkét kényszermunkatábor rab családjaira!
ne feledjük ezeket a neveket
és fohászkodva mondjuk együtt imánkat.

Árkus, Borsós, Borzas, emlékezzünk!
fohászkodunk és emlékezünk
nagyszüleinkre, a legöregebbekre,
kik közül sokan haltak meg itten, nyomorultan
a pusztai rabságban.

Ebes, Elep, Erzsébettanya, emlékezzünk!
fohászkodunk és emlékezünk
ártatlanul meghurcolt drága szüleinkre,
kik közül már alig élnek,
s nem tudják elmondani már
szenvedésük történetét.

Kócspuszta, Kónya, Kormópuszta, emlékezzünk!
fohászkodunk és emlékezünk
a hajdani fiatalokra,
kiknek jövőjét, majd egész életét tette tönkre
a kitaszítottság és megbélyegzettség.

Lászlómajor, Polgár, Tedej, emlékezzünk!
fohászkodunk és emlékezünk
a hajdani kisgyermekekre,
kik szabadulásuk áraként
ki kellett szakadjanak hosszú évekre
a szülői szeretet melegéből, idegenbe.

Végül emlékezzünk azokra
hálás imával,
akik nehéz időkben segítettek rajtunk,
a rab telepeseken.
adjunk hálát urunknak, istenünknek,
hogy embertelen időben
emberként tudtuk viselni sorsunkat.
Ámen.

A „Hortobágyi zárt-táborok" lakói rendőri őrizetesek voltak, ami állandó fegyveres felügyeletet jelentett. Ez jogilag más kategória volt, mint a rendőri felügyelet, amely a budapesti kitelepítetteket sújtotta. 1949-ben, majd 1950 nyarától fokozódó ütemben, több hullámban szállítottak el családokat, sok esetben éjszaka, alig hagyva időt az összepakolásra. Az első akció, a déli határ közeléből való kitelepítési hullám 1950. június 22-éről 23-ára virradó éjszaka kezdődött. Ezt követően folyamatosan, és területi válogatás nélkül rabolták el otthonukat a kiszemelt áldozatoknak, s vetették őket őrizet alá.

A legnagyobb titoktartás és szervezettség volt jellemző a műveletre, melyet az ÁVH irányított. Az akció a határsáv területén minden községre kiterjedt. Éjjel törtek a családokra a 6–8 fős karhatalmi csoportok, élesre töltött gépfegyverekkel. Tekintet nélkül korra, nemre, egészségi állapotra az egész családot elhurcolták, és a peronokon marhavagonok várták őket. A lezárt vagonban másfél napos utazás után a Hortobágyot átszelő vasútvonal valamely állomásán kirakodták, s gyalogosan vagy szekerekkel szállították őket a hortobágyi táborokba.

lemlített falvak népe hallgatott. A belügyi jelentések szerint 1950. június 23-án az első emberszállítmányban 1991 főt hurcoltak el az akkor létesített táborokba. Árkus, Borzas-Mihályhalma, Kócs, Kónya, Kormópuszta, Erzsébettanya vagy más néven Tiszaszentimre 9. voltak a magyar gulágok első táborai, melyek létszámát októberre már 2361 főre duzzasztotta az elnyomó rezsim. 1951-től folyamatosan létesítették az új telepeket. Elepen júliusban, Ebesen novemberben és Tedejen decemberben hoztak létre táborokat összesen 1156 fővel, főként a nyugati határsávból begyűjtött családokkal töltötték meg a hodályokat. 1952-ben további két tábor létesített a hatalom, Lászlómajort májusban 286, míg Borsóst 550 fővel június 25-én. Ebben az évben a Hortobágyra telepítésnek egy újabb eleme jelent meg, jelesül: a nagyobb vidéki városokat is elérte a kitelepítés. Három egymás utáni héten egy-egy transzporttal érkeztek a szerelvények. Nagykanizsáról június 17-én 297 ember Kócsra került. Miskolcról június 25-én 550 személyt telepítettek ki a borsósi táborába, míg július 25-én Szegedről 650 ártatlant hurcoltak az ebesi telepre. Ez a tömeges városi kitelepítés két hét alatt 1500 főt jelentett. A módszerek azonosak voltak az 1950-es határmenti

Borzas-mihályhalmi barakk. Ezekben, a juhhodályokba kényszerítették a kitelepítettek. (A felvételt Flummer István kitelepített 1953-ban, titokban készítette)

Egy-egy tábor valamelyik hortobágyi állami gazdasághoz tartozott, és annak egyik tanyaközpontja a pusztaságban, juhhodály, vagy marhaistálló volt az érkezők „szálláshelye". Közelükbe 8–10 fős rendőrcsapatokat telepítettek az átlagosan 500–600, de esetenként 1000 fős táborok őrizetére. Az embereket a puszta földre kényszertették, s naponta hajtottak ki a földekre dolgozni minden mozgásképes embert, nyáron sok esetben a kiskorú gyermekeket is. A kitelepítettek mindentől elzárva éltek, a levél, a csomag kivételes kedvezménynek számított, látogatót pedig nem lehetett fogadni. A lakosság mit sem tudott róluk, a környezetükben élő, megfélelhurcolással. Éjjel törtek a családokra, leponyvázott teherautókon szállítva őket egy távolabbi vasútállomásra, ahol marhavagonok várta a halálra rémült lakosokat.

A hortobágyi megoldás

A csomagolásra alig maradt idejük, a családok pillanatok alatt mindenüket elveszítették. 1953 januárjában ismét tömeges kitelepítés történt, amikor Kunmadarasról 150 embert szállítottak a borsósi táborba. A „Hortobágyi zárt táborok" összlétszáma az 1953. augusztusi szabadon bocsátás kezdetéig a belügy jelentése alapján 7281 fő volt. Álláspontunk szerint

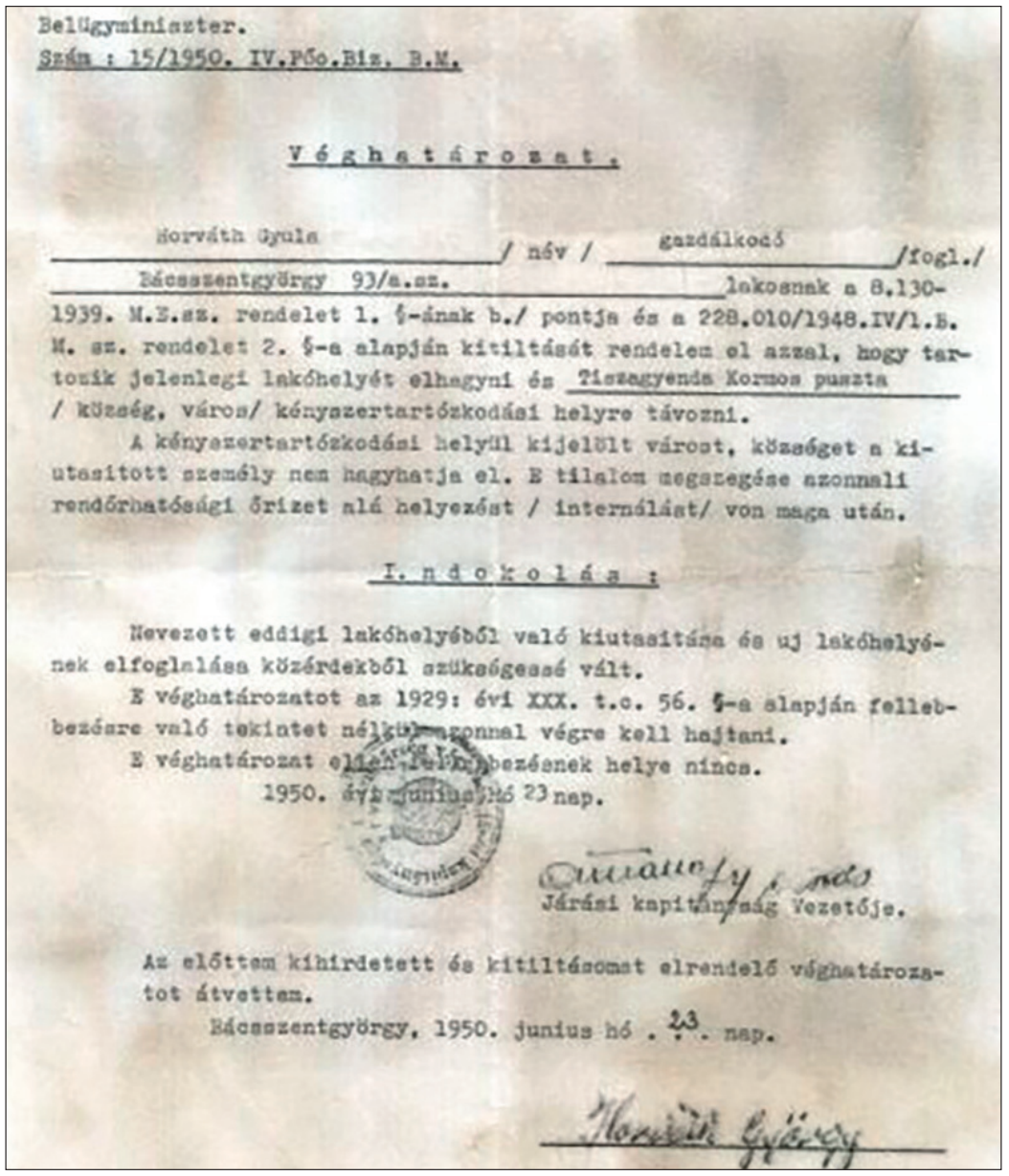

Belügyminiszter.
Szám : 15/1950. IV.Pőo.Biz. B.M.

V é g h a t á r o z a t .

Horváth Gyula / név / gazdálkodó /fogl./
Bácsszentgyörgy 93/a.sz. lakosnak a 8.130-1939. M.E.sz. rendelet 1. §-ának b./ pontja és a 228.010/1948.IV/1.B. M. sz. rendelet 2. §-a alapján kitiltását rendelem el azzal, hogy tartozik jelenlegi lakóhelyét elhagyni és Tiszagyenda Kormos puszta / község, város/ kényszertartózkodási helyre távozni.

A kényszertartózkodási helyül kijelölt várost, községet a kiutasított személy nem hagyhatja el. E tilalom megszegése azonnali rendőrhatósági őrizet alá helyezést / internálást/ von maga után.

I n d o k o l á s :

Nevezett eddigi lakóhelyéből való kiutasítása és uj lakóhelyének elfoglalása közérdekből szükségessé vált.

E végházatozat az 1929: évi XXX. t.c. 56. §-a alapján fellebbezésre való tekintet nélkül azonnal végre kell hajtani.

E végházatozat ellen fellebbezésnek helye nincs.

1950. évi junius hó 23 nap.

Járási kapitányság Vezetője.

Az előttem kihirdetett és kitiltásomat elrendelő végházatozatot átvettem.

Bácsszentgyörgy, 1950. junius hó 23. nap.

1950. június 23-án kezdődött a magyarországi exodus, a kitelepítés. Az itt közölt dokumentum is e napon íródott.

ezt a számot azonban ki kell egészítenünk az évek során ott elhunytakkal és az 1952–53-as években szabadon engedett kiskorú gyermekek számával. Reális becslés és adatok alapján így a tizenkét tábor összlétszáma véleményünk szerint elérhette a 12 – 15 ezer főt.

A hortobágyi táborrendszerbe összesen 2524 család volt kitelepítve. Semmi okunk nincs azt feltételezni, hogy a Szolnok- és a Hajdú-Bihar megyei rendőrkapitányságok másfél éven át „Szigorúan bizalmas” minősítésű jelentésekben hamis adatsorokkal látták volna el felettes szervüket, a létszámra vonatkozó adatokat ezért hitelesnek fogadhatjuk el. A zárt táborokat végül 1953-ban számolták fel. Akiket szabadon engedtek, azoknak beszélni sem lehetett a velük szemben elkövetett sérelmekről, mert akikkel nem kellett elszámolni azokkal bármit meglehetett tenni. Meg is tette a hatalom. A „hortobágyi megoldás” végül is nem volt más, mint a kommunista osztályharc büntető kategóriának sajátos egyvelege, melyre Közép-Európában (a Szovjetunió kivételével) nem találunk analógiát.

A hatalom mérhetetlen cinizmussal és hidegvérrel számolt le az általa osztályellenségnek titulált polgárokkal. Oly módon vette el ingó és ingatlan vagyonukat, amely az akkori törvények alapján sem volt jogszerű. Meghurcolta és egy életen át lehetetlen helyzetbe hozta a kitelepítetteket. Értelmetlen és megalázó kényszermunkára rendelte az elhurcoltakat. A fogva tartók a náci haláltáborok és a szovjet gulagok körülményeit keltették életre a Hortobágyon, s alázták meg a kitelepítetteket, akiknek semmilyen jogot nem biztosítottak, még az életben maradásukhoz sem teremtették meg az alapvető feltételeket.

„Csendes éj”

Szalay Erzsébet (Babika) 1950. június 24-én egyedül maradt Pécsen. Szüleit, testvérét, nagyanyját (Ómami) pécsi otthonukból hurcolták el, miközben a gyereklány még iskolában volt. Diáktársaitól tudta meg a tragikus hírt, szeretteiről. Elhurcolták őket. A most közzé tett írás családjától kapott leveleiből való, amelyet az édesanya, nagymamája és bátyja álnéven írtak a hortobágyi zárttábor egyikéből Borzas-Mihályhalmáról az egyedül maradt diáklánynak.

„Édes Babikám!

Megérkeztünk egy mocskos, koszos faházhoz, ebbe a barakkba ötvenen lettünk bezsúfolva, kevesen feküdtek, többen fönnmaradtak Apa, Bátya és én sem feküdtünk le. Én még mindig zokogtam. Apa és Bátya ettek valamit. Édesapád kezdett elrámolni, én már ekkor már ültem és azon gondolkoztam, hogy nem lehet ennyire elhagyni magamat, mert segítenem kell apádnak. Egyszer csak azt látom, hogy apád levágódik a fekvőhelyünkre és fejét, arcát fogja és eltakarja. Kérdem rosszul vagy-e vagy fáj valamid? Nem int a fejével. És akkor teljesen összetört és zokogásba fúlt a hangja. Édesapád az a rendíthetetlennek hitt ember, aki még az édesapját sem siratta meg, sírt. Most én vigasztaltam már őt…

…Alig választ már el egy néhány nap és már a harmadik karácsonyt töltjük el egymás nélkül, valószínűleg éhezéssel és nélkülözéssel. Elsősorban téged veszítettünk el lehet, hogy örökre, nem tudjuk. Sajnos fűtetlen szobáinkban lócákon vagy ládákon üldögélve többször éhesen, mint jóllakva, sárosan és piszkosan reménykedünk abban, hogy egyszer mégis eljön az az idő, amikor együtt tölthetjük a szent karácsonyi ünnepeket és a te születésnapodat is.

Ez a nap a szeretet napja, és minden szülő a gyermekének, minden gyermek pedig a szüleinek apró kis ajándékokkal kedveskedik, most nem tehetünk mást, mint innen ebből a hideg szobából szeretetünket és gondolatainkat küldjük feléd. Veled érzünk és veled vagyunk a huszadik születésnapodon és kérjük a jó Istent, hogy védjen meg mindentől, minden támadástól és ne engedjen elcsüggedni.

Ezt kívánjuk neked mindannyian: Anya, Apa, Miki, Klári és Ómami”

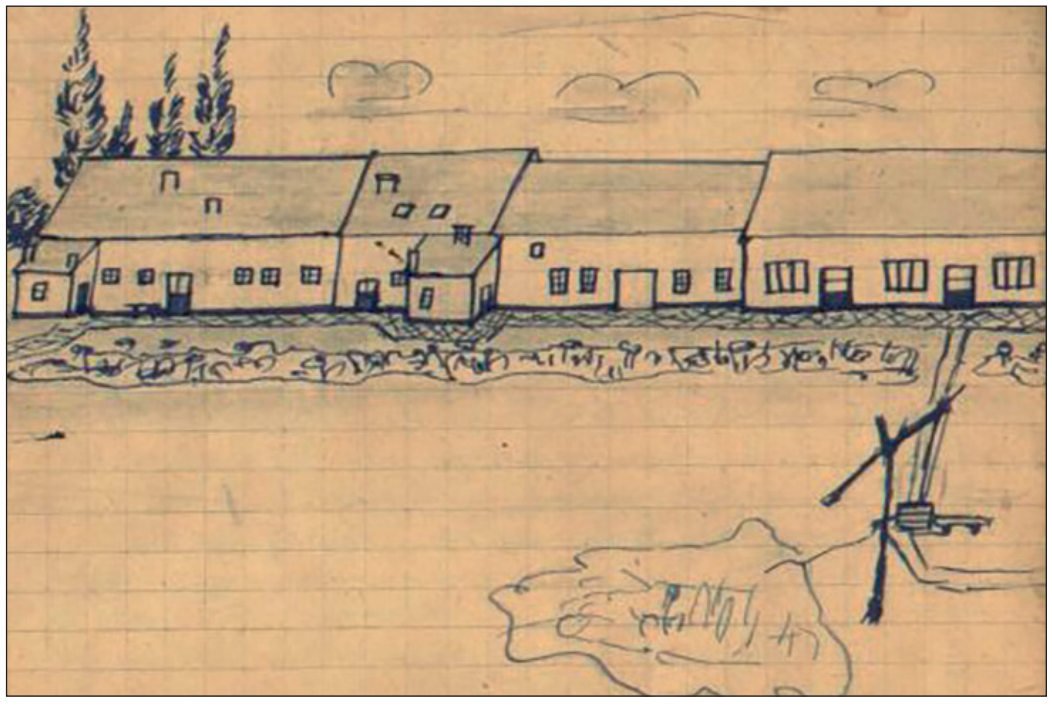

Vőő Ilona 1952-es titokban készült rajza a kormópusztai táborról

Perczel Olivér

Hajdúböszörmény román megszállása, 1919-1920

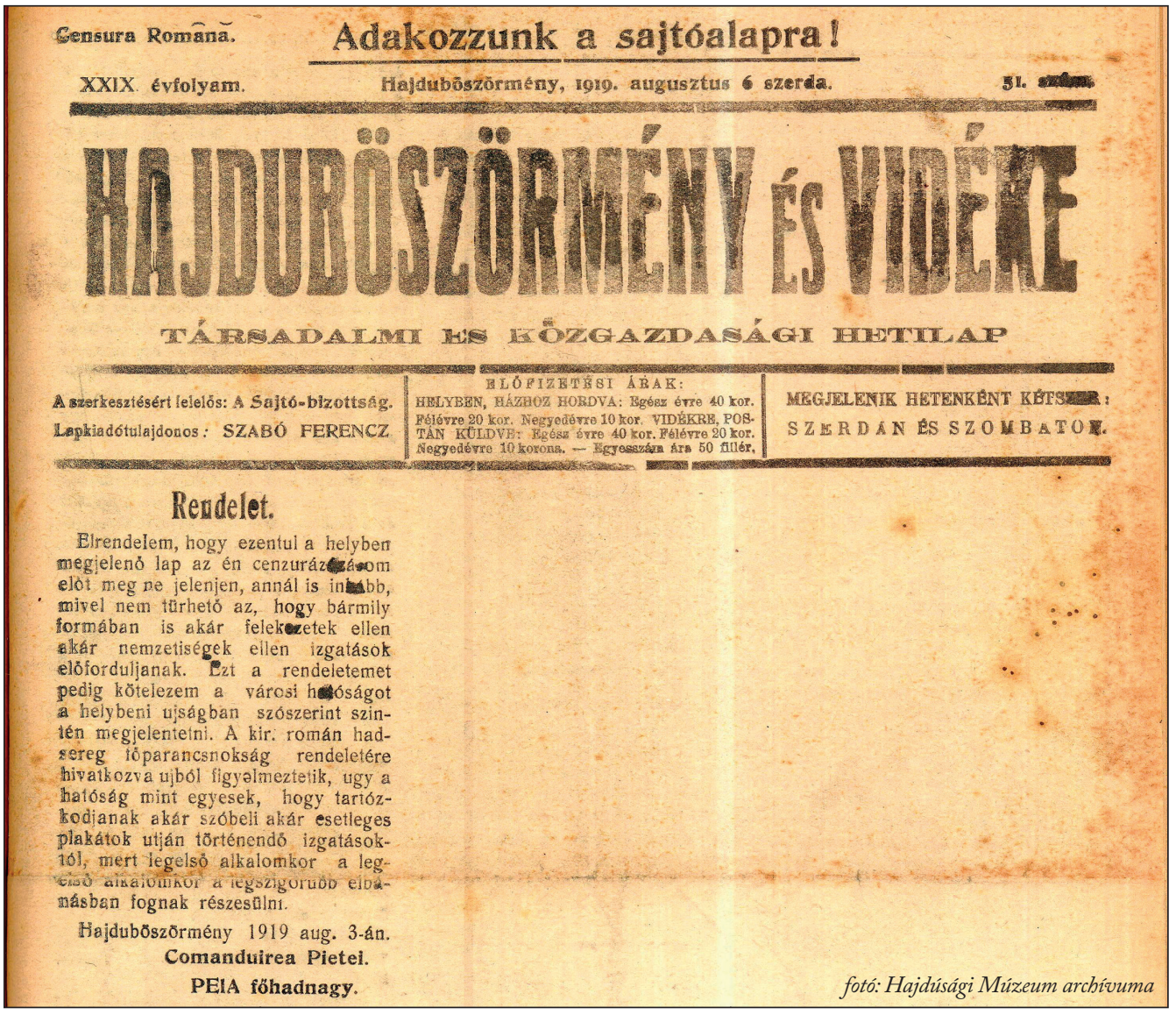

Censura Română.

Adakozzunk a sajtóalapra!

XXIX. évfolyam. Hajdúböszörmény, 1919. augusztus 6 szerda. 31. szám.

HAJDUBÖSZÖRMÉNY ÉS VIDÉKE

TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

A szerkesztésért felelős: A Sajtó-bizottság.
Lapkiadótulajdonos: SZABÓ FERENCZ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
HELYBEN, HÁZHOZ HORDVA: Egész évre 40 kor. Félévre 20 kor. Negyedévre 10 kor. VIDÉKRE, POSTÁN KÜLDVE: Egész évre 40 kor. Félévre 20 kor. Negyedévre 10 korona. — Egyesszám ára 50 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT KÉTSZER: SZERDÁN ÉS SZOMBATON.

Rendelet.

Elrendelem, hogy ezentul a helyben megjelenő lap az én cenzurázásom előtt meg ne jelenjen, annál is inkább, mivel nem tűrhető az, hogy bármily formában is akár felekezetek ellen akár nemzetiségek ellen izgatások előforduljanak. Ezt a rendeletemet pedig kötelezem a városi hatóságot a helybeni ujságban szószerint szintén megjelenteni. A kir. román hadsereg főparancsnokság rendeletére hivatkozva ujból figyelmeztetik, ugy a hatóság mint egyesek, hogy tartózkodjanak akár szóbeli akár esetleges plakátok utján történendő izgatásoktól, mert legelső alkalomkor a legelső alkalomkor a legszigorubb elbánásban fognak részesülni.

Hajduböszörmény 1919 aug. 3-án.

Comanduirea Pietei.

PEIA főhadnagy.

fotó: Hajdúsági Múzeum archívuma

Az I. világháború vége a Központi Hatalmak vereségét és benne az Osztrák-Magyar Monarchia hadseregének összeomlását hozta. Az 1918. november 3-án, Piavéban kötött fegyverszüneti megállapodással a tényleges harcok megszűntek, ám Magyarország lakossága számára a békére még közel két évet várni kellett. A november 13-i, belgrádi katonai konvenció elrendelte, hogy a magyar hadsereget vissza kell rendelni a Szamos felső folyása–Beszterce–Maros–Baja–Pécs–Dráva vonalra. A szerződés alapján a demarkációs vonaltól délre eső területek szerb hadsereg általi megszállása legitimmé vált, és a román hadsereg számára is lehetővé vált az erdélyi behatolás a kijelölt demarkációs vonalig. A román hadsereg – megszegve az 1918. május 7-én kötött bukaresti különbékét – november 10-én újra hadba lépett. A román csapatok két nappal később megjelentek a Gyimesekben, majd sorra megszállták a székelyföldi településeket. 1919. január 22-ig pedig a demarkációs vonalként meghatározott Maros folyóig nyomultak előre. Február 28-án a párizsi békekonferencia döntnökei már egy új-, a Szatmárnémeti–Nagyvárad–Arad vasútvonalnál húzódó demarkációs vonalat állapítottak meg. A magyar hadseregnek március 23-i határidővel kellett kivonulnia az ettől keletre lévő területről. A feltételeket, amiket Ferdinand Vix francia alezredes nyújtott át a magyar félnek, Károlyi Mihály elfogadhatatlannak ítélte, a kormánya lemondott, március 21-én pedig a Kun Béla vezette Magyarországi Tanácsköztársaság jutott hatalomra. A román királyi hadsereg a kommunizmussal szembeni felszabadító hadjáratra hivatkozva Erdély elfoglalását követően, április 16-án újra előre nyomult és heves harcok árán 18-ára átlépték a hegyszorosokat. Április 20-ára elfoglalták Nagykárolyt, Nagyváradot és Aradot is, majd arra hivatkozva, hogy a Tisza természetes, könnyen védhető akadályt képez a magyar csapatok ellen, egészen a folyóig hatoltak előre.

Alábbi cikkünkben Hajdúböszörmény román megszállását mutatjuk be a megmaradt levéltári és múzeumi források, a korabeli sajtó és a helytörténeti szakirodalom alapján.

A város megszállása

A Hajdúság térségébe a román királyi hadsereg 7. gyalogoshadosztályának katonái 1919. április 21-én érkeztek. A megye székhelyét, Debrecent 23-án harc nélkül érték el, majd kisebb összetűzések után április 30-án Egyeknél eljutottak a Tiszáig. Az elsődleges céljuk, a folyó elérése után berendezkedtek az elfoglalt területen.

Hajdúböszörményről a román hadsereg érkezésének hírére a helyi direktórium április 23-án délelőtt elmenekült. Ezek után a település vezetését a korábbi városi tanács vette vissza. Az ellenséges csapatok érkezése előtt – a lakosság védelmének érdekében – a vezetőség a városházára fehér zászlót tűzött ki és plakátokon valamint a sajtón keresztül tudatta a lakossággal a megszállás közeledtét. A híradásban a helyiek figyelmét felhívták arra, hogy „a megszálló csapatokat higgadtsággal, rendben és megjegyzések nélkül” fogadják, ellenkező esetben a 30.000 fős lakosság megtorlásokra számíthat. A város megszállására a hír megjelenésének napján, április 26-án este került sor. A román katonák a bevonulás után, a városban a református egyház iskoláinak 30 tantermében és több mint 1400 magánházban kaptak szállásokat, az ügyintézéseikhez pedig a város hivatali helységeit használták. A megszállók első plakátjai szerint nem hódítani érkeztek, célju pusztán a „bolsevizmus letörése.” Ennek megfelelően első intézkedéseik közé tartozott – uralmuk biztosítása érdekében – a fegyverek begyűjtése, majd a Tanácsköztársaság helyi vezetőinek átadását követelték. Így az új vezetés a direktórium helyben maradt 27 tagját elfogatta, akiket a román elöljárók részben Debrecenbe, részben pedig Brassóba és Moldvába szállítottak.

A Proletárdiktatúra által bevezetett statárium továbbra is érvényben maradt, amely szigorú büntetést helyezett kilátásba a szesztilalom ellen vétőknek, de az este nyolc óra utáni kijárási tilalmat is fenntartották. A megszállás utáni negyedik nap a katonai hatóság a lovak összeírását követelte a lakosságtól. Felszólították a lakosságot, hogy a város összes lovát – a lószerszámokkal és a szekerekkel együtt – állítsák elő a vásártéren. Pár nap múlva a vendéglők és a nyilvános helyek nyitva tartását este 10 óráig engedélyezték. De a megszállók megtiltották a katonai egyenruha viselését és a katonatiszteket a román parancsnok előtti jelentkezésre kötelezték. A lovak után, összeírták a város összes lakosát, az albérlőkkel és a vendéglátóhelyeken megszálltakkal együtt. A közvetlen román katonai irányítás alá került város polgári igazgatását továbbra is a korábbi Városi Tanács intézte. A román katonák bevonulása utáni első közgyűlésre, május 12-én került sor, ahol több döntés is született. A polgármesteri teen-

dőket a továbbiakban Paksy Károly ügyvéd látta el, a rendőrfőkapitány pedig dr. Szálkay Antal szolgabíró lett. A román parancsnok az igazságszolgáltatás intézésébe is beleszólt. Erről tanúskodik az a hír is, miszerint a helyi görög katolikus közösség búzaszentelő ünnepét megzavaró fiatalembert 15 botütésre ítélték és a megalázó büntetést a városháza udvarán végre is hajtották.

Május végén a városba új katonai parancsnok érkezett Petre Gheorghiu kapitány személyében. Az új katonai elöljáró lett a nánási, dorogi, ujvárosi, hadházi és a böszörményi csendőrségek parancsnoka. A közbiztonság fenntartása érdekében a rendőrséget és a csendőrséget a helyén hagyták, akik viszont szolgálatukat csak fegyverük leadását követően kezdhették meg, és melléjük román járőröket helyeztek. További rendfenntartó erőként 20 koronás napidíjért dolgozó 30 fős polgárőrséget szerveztek. A megszállók a városban május 25-én újabb lósorozást tartottak. Az összegyűjtött 300 lovat elvitték, és az állatok elhajtásához 11 helybéli lakos munkáját is igénybe vették. A férfiak csak 6 nap múlva érkeztek vissza, de munkájuk kifizetését a román katonaság a városra hárította. Két hét múlva – június 8-án – ismét lósorozást tartottak. A megszállók a lovakon kívül a szarvasmarhákra is igényt tartottak. A lefoglalt állatok számára a román katonaság széna, szalma és abrak beszállítását rendelte el a debreceni Pavillon laktanyába. Július elején tovább enyhítették az esti zárórát és a kijárási tilalmat, attól fogva este 11 óráig lehetett szabadon járni az utcákon. Ugyanakkor viszont lefoglalták – állítólag a csempészések megakadályozása érdekében – a gyapjúkészletet. A tulajdonosok és a kereskedők – kétévi fogházbüntetéssel megfenyítve – kötelesek voltak gyapjújukat a román hatóságokhoz letétbe helyezni. A lakosság túlélése érdekében kénytelen volt alkalmazkodni. Utazni csak a közeli városokba lehetett, ami előtt igazolványt, később fényképes személyi igazolványt kellett készítetniük. Július 16-án a városba érkezett Mosoiu tábornok a megszálló román hadsereg főparancsnoka, aki a helyi vezetők köszöntése után néhány helyi panaszt is megvizsgált. A tiszai offenzíva előtt néhány nappal a román parancsnok a községháza elé 300 férfit és 10 asszonyt rendelt: a férfiaknak ásót, lapátot, csákányt, a nőknek főzőedényeket kellett magukkal hozniuk, majd árokásásra vitték el őket.

Július végén a városba hét román csendőrt vezényeltek, akiknek az élelmezését – a polgármester utasítása alapján – Rácz István vendéglője látta el. A településen hét napig állomásozó csendőrök egy alkalommal sem fizettek az egész napi ellátásért. A vendéglős kárának rendezése miatt így a polgármesterhez fordult, aki az összeg kiutalásáról rendelkezett. A megszállók, ellátásuk érdekében augusztusra 200 vágómarha beszállítását követelték a megyétől. Ebből 24 állatot kellett Hajdúböszörménynek teljesítenie, ám a helyi gazdák a kiszabott határidőre csak 14 szarvasmarhát adtak át a hatóságnak. A különbözetet a polgármester erélyes felszólítását követően egy nagygazda állományából pótolták. A polgármester által 1919. augusztus végén írott jelentés szerint a megszállók öt alkalommal tartottak a városban állat és takarmányrekvirálást. Ezek során a lovak és a szarvasmarhák nagy részét elvitték és csak néhány esetben fizettek értük. De a cséplőgépeket is kiszállíttatták a vasútállomásra, amelyeket tulajdonosaik kiválthattak. A hivatalosan kitűzött rekvirálások mellett a lakosság több alkalommal szenvedett a katonák önkényes „rekvirálásától" vagyis rablásaitól. Ezek során a román katonák nem egyszer minden mozdítható értéket hadizsákmányként kezeltek.

A helyi lap, a Hajdúböszörmény és Vidéke egyre több antiszemita cikket publikált, aminek következtében a román parancsnok cenzúrázta a lapot. Augusztus 6-án megjelenő rendeletében leszögezte, hogy „nem tűrhető az, hogy bármily formában is akár felekezetek ellen izgatások előforduljanak." Később – augusztus végén – be is tiltotta a lapot, így a lakosság a megszállás végéig sajtó nélkül maradt. A megszállók a nyár végén további követeléssel éltek: 130 vagon gabona szállítását rendelték el, úgy, hogy a várost naponta 3–4–6 vagon szállítására kötelezték. A rendelkezés miatt a város vezetése zár alá vette a gabonatermést és megtiltotta a termények árulását.

A rekvirálások mellett a megszállók ún. „igazgatósági költségeket" is követeltek. Az augusztus–november közötti időszakra vonatkozó díjat/sarcot megyei szinten 7.000.000 koronában állapították meg. Ebből Hajdúböszörményre 165.000 korona jutott, amelyet a város – katonai végrehajtástól fenyegetve – november közepéig befizetett. Ősszel, amikor az időjárás hűvösebbre fordult a román katonák lakóhelyeik fűtéséről a város kárára gondoskodtak: eltüzelték a külső gazdaságok fakészleteit, kivágták a város szélén található „városkert" fáit, valamint a vásárteret övező akácfasor és a városi fürdő fáit is.

A párizsi békeszerződésen eldöntötték Magyarország új határait, amely nagy vonalakban, 1920 januárjában már ismert volt. Ezek után, a végleges kivonulás már csak idő kérdése volt, amelyre Hajdúböszörményből március 10-én került sor. Aznap a megyei sajtó első oldalán a megszállók tájékoztatták a lakosságot a kivonulásukról. Hangsúlyozták, hogy ittlétük csak a Vörös Hadsereg támadása miatt következett be, és a román hadsereg nélkül a magyar állam megsemmisült volna. A szükséges rekvirálások éppen ezért teljesen törvényes feltételek és megfelelő kártalanítás mellett történtek – állították, valótlanul. Majd végezetül köszönetüket fejezték ki az együttműködésért, de egyúttal figyelmeztettek, hogy ha a kivonulást valamiféle merénylet árnyékolná be, akkor a lázadókat ki fogják végezni.

Ekkor a hirdetőtáblákon új plakátok jelentek meg, amelyek a Magyar Nemzeti Hadsereg érkezéséről tudósítottak. Három nap múlva, március 13-án délelőtt Vida Gyula százados vezetésével érkeztek meg a településre Horthy Miklós katonái. A magyar bakákat a lakosság örömmámorban kísérte a zsúfolt főtérre, ahol a helyi elöljáróság ünnepi beszédekkel fogadta őket. A város képviselőtestülete a „történeti nevezetességű napot" jegyzőkönyvében is megörökítette."

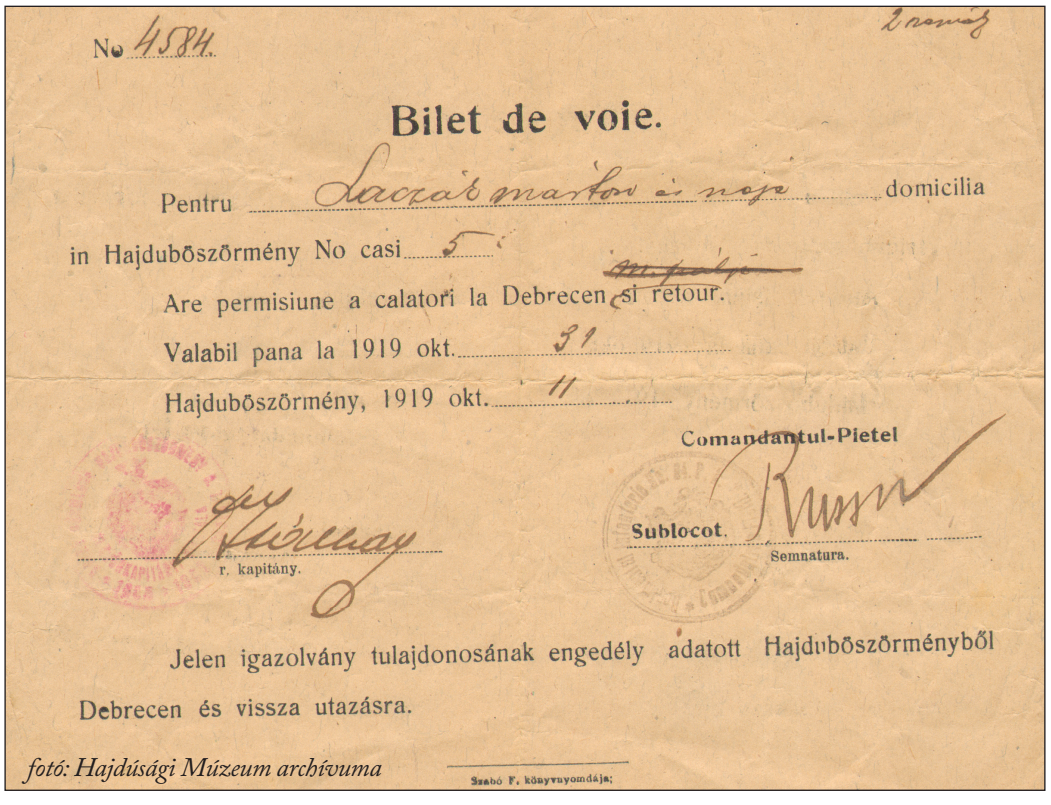

No 4584

Bilet de voie.

Pentru Laczkó martor și noș domicilia

in Hajdubőszörmény No casi 5

Are permisiune a calatori la Debrecen si retour.

Valabil pana la 1919 okt. 31

Hajdubőszörmény, 1919 okt. 11

Comandantul-Pietel

r. kapitány.

Sublocot. Semnatura.

Jelen igazolvány tulajdonosának engedély adatott Hajdubőszörményből Debrecen és vissza utazásra.

Szabó F. könyvnyomdája.

fotó: Hajdúsági Múzeum archívuma

A károk

A román katonaság budapesti kivonulása után megkezdődtek a károk felmérései. Az Országos Statisztikai Hivatal országszerte – így Hajdúböszörményben is – pontosan felmérette a károkat, amelyekhez egy kérdőívet kellett kitölteni minden település vezetőjének. A kérdőívek kitöltéséhez részletes kitöltési útmutatót is mellékeltek. A megmaradt iratok szerint a rekvirálások során a román megszálló csapatok elszállították – legtöbb esetben vonaton, de gyakran lábon – az állatokat (ló, szarvasmarha, sertés), elvitték a termények nagy részét, nagy mennyiségű bort és pálinkát, amelyekért csak csekély összegeket fizettek ki. De vittek szekereket, hintókat, gépeket, hét darab lokomotívot és 256 darab hektoliteres hordót is. A Tejszövetkezet igazgatójának jelentése szerint leszerelték és elvitték a tejcsarnok gépeit, vajköpülő gépet, a tejeskannákat és a tartályokat is. Semmit sem fizettek az elszállított nagy mennyiségű tűzifáért és épületfáért, az állandóan igénybe vett fuvarozásokért és a napszámosok munkáiért. Ezeken kívül a lakosságtól – sok esetben erőszakos úton – nagy mennyiségű fehérneműt, ágyneműt, lábbelit, ruházati cikkeket és ékszereket vittek magukkal. És a rablások mellett ittlétük idején gyilkosságra is sor került: egy 70 éves cselédet leszúrtak, aki belehalt sérüléseibe. A megszállás után megkezdődtek a károk összeírásai, amelyeket a Budapesten székelő Antant jóvátételi bizottság számára terjesztettek fel. A sajtó szerint a kár összege 30.972.329 koronát tett ki, míg a kérdőívek valamivel nagyobb összeget egészen pontosan 31.959.897 koronát mutattak. A közgyűlési jegyzőkönyvben így – átlagot vonva – közel 30 millió koronát jegyezte---k fel.

Borók Imre

A mezőkeresztesi csata

A csata egyetlen hiteles korabeli ábrázolása egy török miniatúrán Forrás: internet

A tizenötéves háború és a részvevő felek.

A tizenöt éves háborúban nemcsak a kibékíthetetlen ellenfelek (Oszmánok és Habsburgok) vettek részt, de a vazallusok is: Erdély és a Krími Tatár Kánság, Havasalföld és Moldva.) Szövetségeseikként távoli államok, birodalmak is figyelemmel kísérték az eseményeket (a spanyolok és más nyugat-európaiak éppen úgy, mint a Pápaság és Velence, a Német-Római Birodalom és Lengyelország, de még a perzsák és a kaukázusi kicsiny államok is, Keleten). A Magas Porta frakcióharcai éppen úgy befolyásolták az eseményeket, mint a török mezei győzelmek, várfoglalások, vagy éppen a vereségek.

Harminc esztendő múltán

A tizenöt esztendős háború valójában 1590 és 1606 között zajlott le. Ennek során, Gyurgyevónál, 1595. október 29-én Bocskai István vezetésével az egyesült keresztény hadak szétverték Szinán török nagyvezír seregét.

A súlyos, kínos vereséget megbosszulandó, a következő esztendőben, pontosan harminc esztendővel azután, hogy Szigetvár elesett, és falai alatt az akkori oszmán szultán, Szulejmán is meghalt, egy újabb török uralkodó, III. Mehmed (1595-1603) lépett magyar földre, s vett részt a török sereg harcaiban. Egy nemzedéknyi idő, harminc esztendő után fordult elő, hogy a teljes szultáni hadsereg részt vett Magyarország elpusztításában.

Eger új török veszedelme

Ennek az oszmán hadjáratnak az eredménye lett Eger második ostroma, 1596. szeptember 20-tól, és a fontos vár elfoglalása, 1596. október 13-án. Tévedés ne essék, Nyáry Pál, az egri végvár akkori parancsnoka, semmivel nem volt rosszabb hadvezér, mint Dobó István, 1552-ben. Ám addigra jelentősen megváltoztak a körülmények. 1552-ben, egy nagy hadjárat végén, sok csatában részt vett, kivérzett, rengeteg várat megostromló és elfoglaló török sereg, korántsem egységes vezetéssel, vágott neki a vár ostromának.

1596-ban, egy teljes birodalmi, szultáni hadsereg ostromolta meg Eger várát. Még így sem lett volna reménytelen a helyzet. De a sokszor kért, várt, könyörgött fejlesztések nem, vagy éppen nem mind valósultak meg az egri várban. Kutatók szerint, a szükséges korszerűsítések, építkezések legfeljebb egyharmada készült el Egerben az ostrom idejére. A személyi feltételek is alaposan megváltoztak. Inkább idegen zsoldoskatonákból állt a helyőrség, semmint magyar harcosokból. Így aztán semmi csodálkoznivaló sincsen rajta, hogy a vár elesett az újabb ostromban.

A frissen megszerzett várba tekintélyes létszámú (1500-2000 fő), mégis szedett-vedett várőrség került. Helyi, azaz magyarországi csapatok (aszabok és martalócok) mellett központilag elhelyezett portai tüzérek és janicsárok is szerepeltek a várőrségben.

A királyi hadvezetőség tervei

A magyar hadvezetés szerette volna visszafoglalni Eger várát. Ennek érdekében elsőként Hatvan várát szerették volna elfoglalni, majd Szolnok erődítményét megtámadni. Így tartották volna a török sereget a Hódoltság területén. Ez a stra-

tégiai terv, mely a harcokat az ellenség területére helyezte volna, alapvetően jó volt. Így ellensúlyozták volna a szultán jelenlétét.

Az oszmánok elképzelései

A törökök stratégiai célja Erdély megleckéztetése és a hódoltsági területek kiterjesztése volt. Ebben segítségükre volt az is, hogy Eger várának elfoglalása lényegesen megnehezítette Erdély és a Királyi Magyarország kapcsolattartását. Bár nem hozott újabb nagy területeket a szultánnak, hiszen bevétele inkább szimbolikus jelentőségű volt.

A csata helyszíne: Mezőkeresztes

A keresztény hadsereg azért vonult Keresztteshez, hogy megakadályozza a török hódítás kiterjesztését. Ez a felmentő sereg a korszakban szokatlanul gyorsan és példásan felszerelve, gyűlt össze és vonult fel. Mezőkeresztes egykori, akkorra már elpusztított mezővárosa stratégiai jelentőségű helyen feküdt, Rajta keresztül vezetett az egyetlen olyan út a Királyi Magyarország területére, melyen nagyobb hadak, ágyúkkal és szekerekkel együtt is fel tudott vonulni.

Másrészt, ha itt foglalnak állást, lehetőségük van Eger visszaszerzésére és a további török hadműveletek megakadályozására. Ez volt szinte az egyetlen mező a környéken, mely elég nagy volt ahhoz, hogy két ekkora hadsereg szembeszállhasson egymással. A csatateret egy mocsaras mező osztotta ketté.

A csatában részt vettek uralkodók is

Mezőkeresztesnél, a helyszínen, két hadsereg, két világhatalom, két politikai rendszer, két kultúra, két vallás, másként két világ, Kelet és Nyugat csapott össze egymással, egy háromnapos, kemény ütközet csúcspontján, 1596. október 26-án.

A csata fontosságát az is mutatja, hogy egyszerre három uralkodó is részt vett benne: a török szultán, III. Mehmed; Habsburg Miksa főherceg, mint fővezér, a Magyar Királyság képviseletében; és az erdélyi fejedelem, Báthori Zsigmond. A török nagyvezír, Damat Ibrahim pasa is a helyszínen tartózkodott.

A szövetséges keresztények

A keresztény hadseregben egyaránt helyet kaptak császári és magyarországi csapatok, sőt mellettük erdélyi hadak is. Dunántúli csapatok mellett alsó-magyarországi és felső-magyarországi seregrészek is küzdöttek. Oldalukon még segítségképpen érkezett cseh és spanyol, bajor és szász csapatok is harcoltak. A keresztény hadak létszáma akár még az ötven-hatvanezret is meghaladhatta. A német zsoldos gyalogság létszáma egymagában elérte a 9000 főt, a német lovasok még többen 14000-en voltak. Az erdélyiek csapatai 9000 gyalogosból, és legalább ugyanannyi lovasból álltak. 97 ágyú és 8000 szekér is támogatta őket. A többi csapatot leginkább vármegyei csapatok tették ki Keresztesnél. A hajdúk saját vezéreik, kapitányaik irányítása alatt harcoltak a vad, véres csatában. Ők őrizték a hátsó szekérvárat, mintegy négyezren. A csapatokat még legalább 10-15 ezer főnyi kiszolgáló személyzet követte (lovászok, inasok, markotányosok, mesteremberek stb.). Az előhadat, a felderítőket 300 erdélyi kopjás lovas alkotta, Király Albert vezérlete alatt. A csatarend nagyon bonyolult volt, ami nem is csoda, hisz nem kevesebb, mint öt különböző csapatnem tevékenységét kellett összehangolni: a könnyűlovasok és a félnehéz lovasok, a nehézlovasok (vértesek vagy kürasszírok) működését össze kellett egyeztetni a magyar könnyűgyalogság (hajdúk) és a nyugati gyalogezredek szerepével. El kellett érni, hogy mindegyik a fegyverzetének, felszereltségének és saját képzettségének megfelelő helyre kerüljön. A lovasokat mindig a gyalogosok közé kellett állítani, hiszen jóval kevesebben voltak, mint a török szpáhik, így a gyalogos puskások őket is megvédelmezték. A küzdelem során elesett keresztények létszáma megközelítette a 12 000 főt is.

A szultán serege legalább olyan tarka volt

Velük szemben álltak a török hadak, akiket maga az oszmán uralkodó vezetett. Erre csak a legnagyobb veszély idején akadt példa. A török sereg felállása megegyezhetett az előző napiéval. Az oszmán had középpontjában a szultán helyezkedett el, körülötte a szolgák. Előtte a janicsárok álltak, s a szpáhik zsoldos lovasai félhold alakban védték a szultáni tábort. A török sereg szárnyait illetően sok ellentmondás található mind a forrásokban, mind pedig a szakirodalomban. Valószínűnek látszik, hogy a hagyományoknak megfelelően a jobbszárnyon volt Lala Mehmed anatóliai pasa a karamániai beglerbéggel együtt. A balszárnyon foglalt helyet Hasszán pasa ruméliai serege. Az előhadat Dzsigalazáde pasa és Feth Giráj kán tatár lovashadai alkothatták,

A török reguláris erők, a janicsárok és szpáhik létszáma szintén elérte az ötvenezer embert. A nem-reguláris hadak létszáma még ezt is meghaladta, együtt a két seregcsoport talán elérhette a 70-80 ezer harcost is. 170 különböző űrméretű ágyút hoztak magukkal.

A török hadsereg taktikája a szárnyakon rohamozó szpáhilovasság és a centrumban elhelyezkedő janicsár gyalogság védekező harcmodorának kombinációjára épült. A lovasság több hullámban támadást intézett az ellenség ellen, majd látszólag megfutamodva a janicsárok és az ágyúk tüzébe próbálta csalni az üldözőket. A szpáhik azonban fegyelmezetlenül, kisebb csapatokra szétesve harcoltak, könnyen pánikba estek egy-egy sikertelen támadás után és megfutottak. Ilyenkor a helytállás a janicsárokra maradt, akik megpróbálták feltartani az ellenséges rohamot. A lökőerőt a hagyományos fegyverzetű lovasság, míg a tűzerőt a janicsárság képviselte. A török sereg harcmodora könnyen kiismerhető volt, a fegyvernemek együttműködése és a katonák fegyelmezettsége az európai színvonalat nem érte el, a nagy veszteségek szintén erre vallanak. A török had a harcok során megközelítően húszezer harcosát vesztette el.

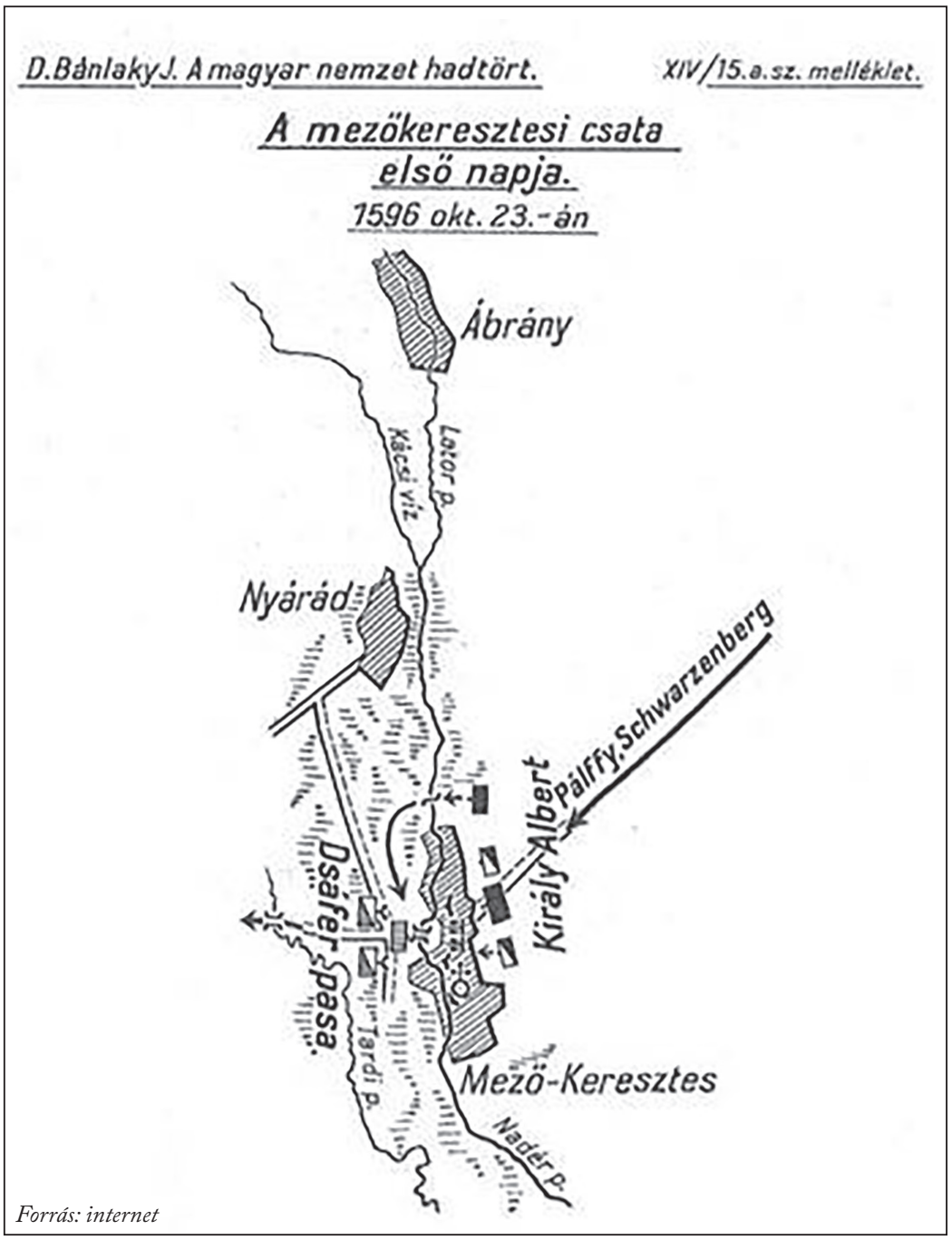

Forrás: internet

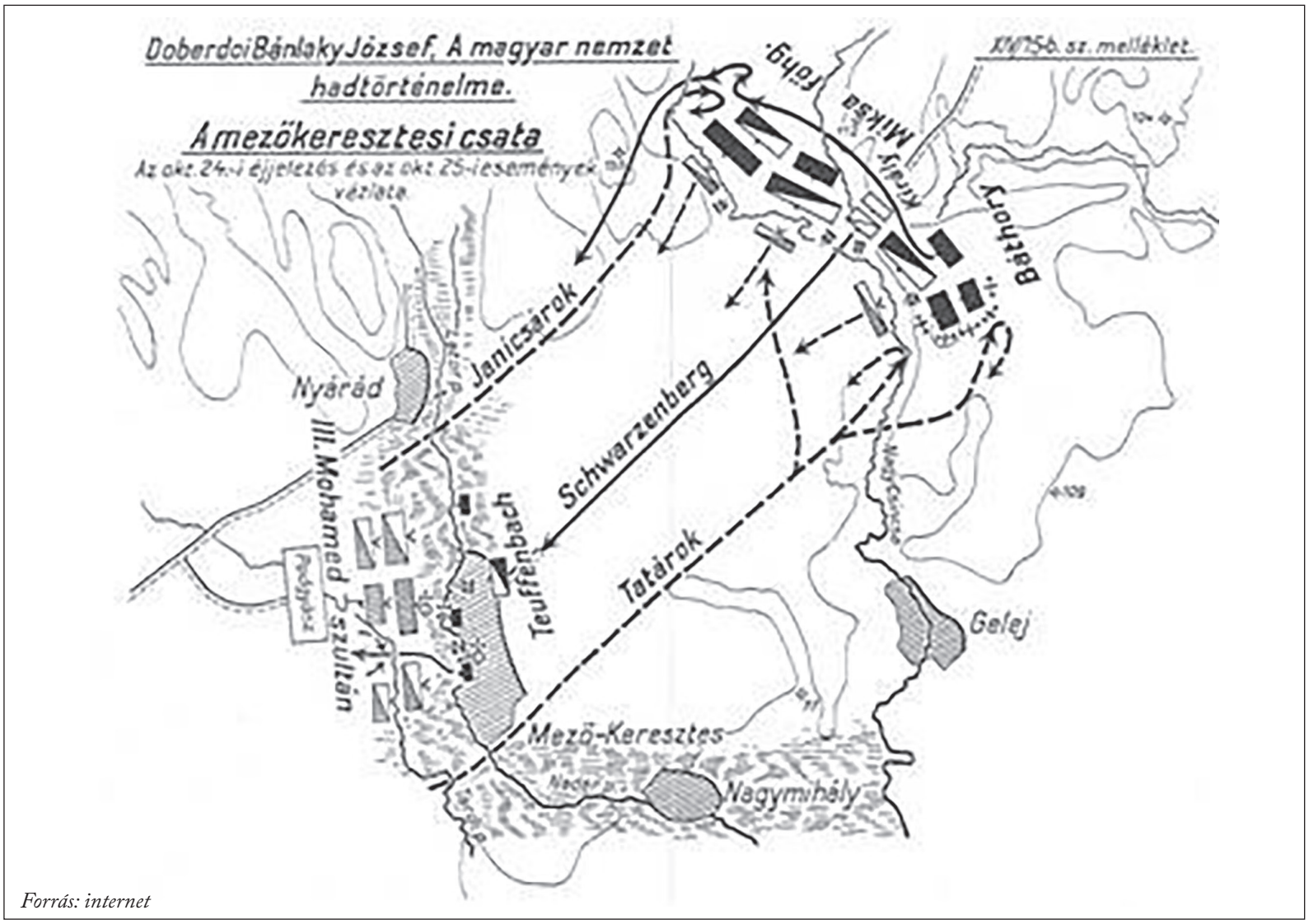

Forrás: internet

Véres küzdelem folyt már a kezdetekkor is

A csata első napján a keresztény sereg elővédnek és felderítőnek kiküldött lovaskatonái szétverték a török lovasokat. Az oszmán gyalogság teljesen magára maradt. Egy stratégiai fontosságú hídnál a magyar gyalogosok előretörtek, s később a lovasság és a tüzérség segítségével visszakergették a hídról a törököket. Egy teljes napi, kora hajnaltól késő estig tartó véres küzdelem, harc árán érték el sikerüket. Az egész napos álldogálás és menetelés, a szabad ég alatt eltöltött éjszaka, a víz s a tüzelő, no meg meleg étel hiánya, mindenkit teljesen kimerített Mezőkeresztesnél. Ezért volt helyes döntés részükről, hogy az elkövetkező két napot mindkét sereg a harc utáni rendezkedéssel, táborveréssel töltötte. A kimerült lovakat és katonákat mindenféleképpen pihentetni kellett. Csak október 24-én, kora délután lett mindkét hadsereg alkalmas az ismételt küzdelemre.

Folytatódott a mészárlás

A csata következő napjának délutánján erős tatár lovas kötelékek (kb. 3000 fő) végeztek felderítést. Este és éjszaka szünet nélkül zajlott a török hadak vonulása, sátorverése, letáborozása.

Másnap, 25.-én, mindkét hadsereg csatarendben állt, úgy várakozott. A keresztény csapatok véres harc árán, teljesen elfoglalták a híd mindkét hídfőjét, mely így stratégia előnyt biztosított számukra. A híd visszafoglalásával mind a janicsárok, mind a szpáhik megpróbálkoztak – ám hiába. A sikeres védekezésben a nehezen mozgó, ám nagyon szilárd, nagy állóképességű nyugati keresztény csapatok jeleskedtek. Ezek hatalmas négyszögekben, terciókban álltak fel. Sok kézi lőfegyvert használtak, ezekkel nagy veszteséget okozhattak az oszmánoknak.

A sikeres támadás kivitelezése mindig is a lovasokra hárult, akiket gyalogosok is segítettek. Mivel a török lovasság létszáma mindig nagyobb volt a kereszténynél, erőteljes lovasrohamokkal kellett áttörniük a törökökön. A könnyűlovasok közt rengeteg magyar harcolt, míg a páncélozott lovasság csapatait főképpen külföldiekből állították fel (vértesek).

Tábori lövegek, nem beépített rögzített ostromágyúk tüzeltek

A harcok során a tüzérséget nem rögzített állapotban használták, hanem egyfajta mozgó lövegként, tábori ágyúkén vetették be, alaposan meglepve ezzel oszmán ellenfeleiket. Nem ásták be őket, inkább lovakkal ide-oda vontatták mindet, mindig oda, ahol éppen szükség volt rájuk.

Ennek a fölénynek a megtartásához a mocsáron átvezető hídfőt mindenféleképpen el kellett foglalniuk a keresztény csapatoknak. A híd stratégiai fontosságát mindkét hadsereg felismerte. A janicsárok megrohamozták a hídfőket, ám hiába, ágyúlövésekkel visszakergették őket. A török sereg könnyűlovasai megpróbálkoztak a mocsáron való átkeléssel, de sikertelenül.

A törökök taktikai okokból nem támadtak tovább, hiszen lovaskatonák és gyalogos harcosok egyaránt megtapasztalhatták már, hogy milyen pusztító erejű lehet a keresztény szövetséges hadsereg teljes ágyútüze. Ezt nem szerették volna még egyszer átélni.

A keresztény csapatok

A szövetséges keresztény seregcsoportok felállását jól ismerjük a csata döntő, harmadik napján. Az első harcvonalat középen Báthory Zsigmond az erdélyi huszárokkal alkotta; mindkét szárnyon gyalogság foglalta el az állását, továbbá a fejedelem zsoldján szolgáló vértesek és lovasok. A jobb szárnyon: magyarországiak és végbeli fegyveresek (puskások) küzdöttek; a bal szárnyon: a tatárokkal szemben székelyek s aztán közönséges gyalogosok harcoltak.

A második harcvonalban középen: Miksa főherceg 4000 főnyi vértes haddal állt. Attól jobbra-balra a felső-magyarországi lovas nemesek kaptak helyet, Pálffy Miklós és Teuffenbach parancsnoksága alatt. A főherceg személyes őrizetére Báthory István, Forgách Simon és Homonnay István rendeltetett ki, néhány száz főnyi lovas és gyalog csapattal.

A harmadik harcvonalat: Dunán-inneni és dunántúli magyar fölkelő hadak jelentették, továbbá vallon, osztrák, morva lovas- és gyalogos csapatok állomásoztak.

Az ágyúk és tarackok az első harcvonal középhadától jobb- és balra előre nyerték el beosztásukat, minden szárnyon 500 lövész s egy-egy csoport gyalogos védelme alatt.

A szekerekkel és ágyúkkal jól megerősített tábor védelmére a minden rendű és állapotú szolgáktól, kalmároktól, mesteremberektől eltekintve, több mint 10.000 főnyi lovas és gyalog csapat maradt vissza Ormándy János, Bosnyák András, Pogrányi Benedek és a morva nemzetiségű Tettauer Károly parancsnoksága alatt.

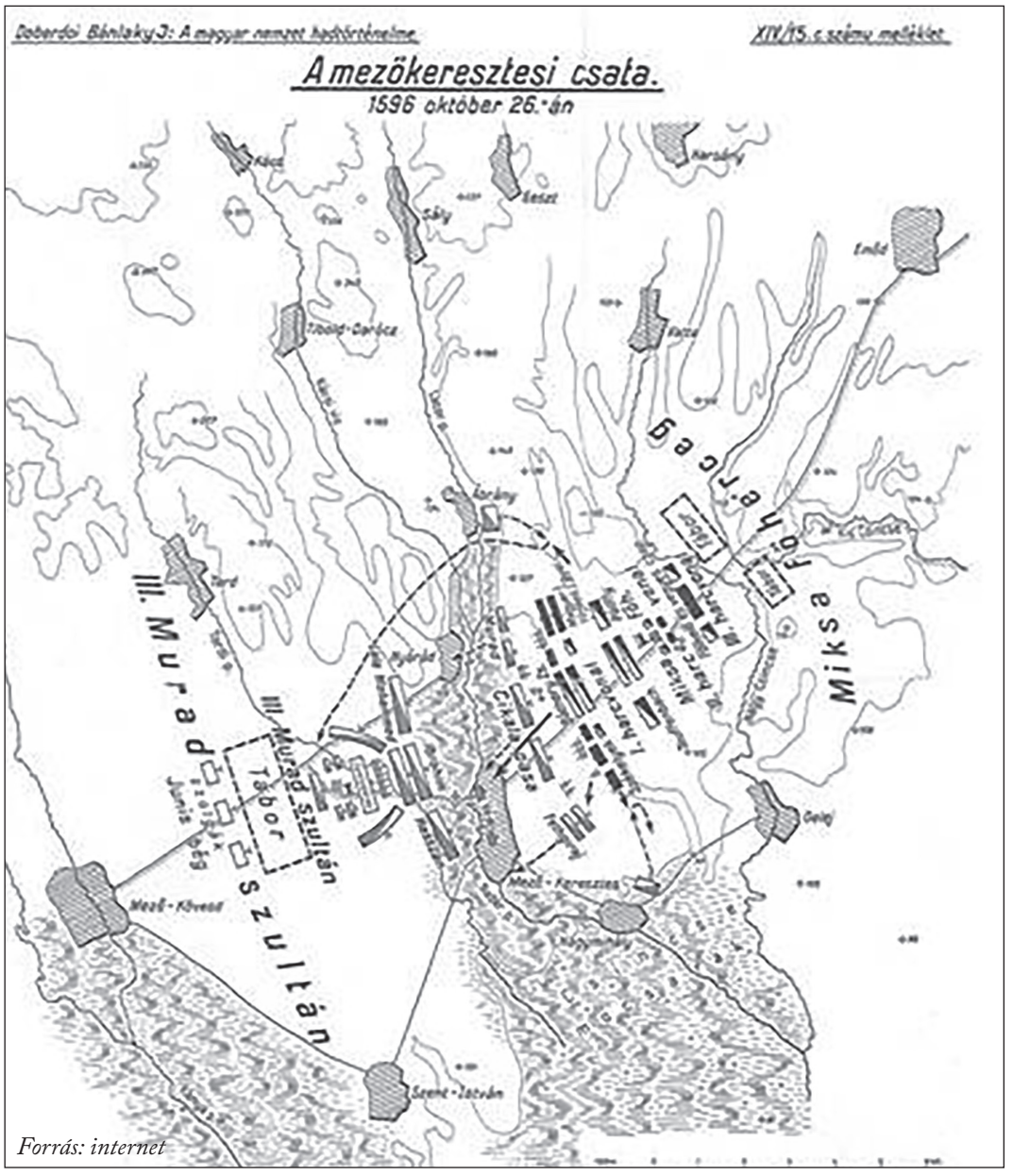

Forrás: internet

A harmadik napon minden eldőlt

Október 26-án, délelőtt a keresztény lovasság nagy erejű rohama teljesen szétzilálta, megfutamította a szpáhikat. A visszaözönlő rémült lovasok más csapatokat is magukkal rántottak. A tatár könnyűlovasok elmenekültek, csak a török janicsárok tartottak ki. A támadó ék sikereit látva, az egész keresztény hadsereg segítségükre sietett. Rengeteg különböző ágyút zsákmányoltak. A muskétások lövései és a tábori ágyúk lövedékei is megtették a magukét. A szervezett, pontos, fegyelmezett előrenyomulás bonyolult, nehéz és veszedelmes cselekedet volt. Az addigi iránytól teljesen el kellett fordulniuk, derékszögben, Másrészről majdnem ötvenezer embernek kellett átkelnie egy mocsáron, alig néhány keskeny átjárón. Harmadrészt az átkelés után az ellenfél tüzében kellett újra csatarendbe állniuk, a túlparton. Ám ennek befejeződését a törökök nem várták be, azonnal támadtak. De a janicsárok rohamát visszaverték, s egészen a szultáni táborig szorították vissza őket.

A keresztények úgy vélték, már megnyerték a csatát, és fosztogatásba, zsákmányolásba kezdtek a török táborban. A mesés zsákmány ígérete minden rendet és fegyelmet áthágott. A török had legnagyobb része elmenekült a csatatérről. A támadás és az üldözés közben a keresztény hadak szoros egysége felbomlott,

A kiéhezett zsoldos, akinek nagyon jó dolga volt, amikor egy hónapból csak két hetet koplalt; a kurtanemes, akiről leszakadt a dolmány, mert őt saját jószágából előzte, földönfutóvá tette a pogány; a szabad hajdú, aki a hadi nyereségét a világ összes dicsőségénél többre becsülte; a nyomorult jobbágyfiú, akit egy marék arany egész életére boldoggá tehetett: hogy ne szédült volna meg, ilyen hatalmas kísértés közepette, mikor még az elöljáróik sem tudtak annak ellenállni, s a föltámadó nyereségvágy a józan megfontolást, a hadi fegyelmet, a vitézi becsületet, egy pillanat alatt háttérbe szorította. Berontottak a szultán és a fővezérek sátraiba, fölverték a ládákat: arany, ezüst, mindenféle drágaság halomban feküdt előttük, hogy még a szemük is káprázott tőle. Senki se gondolt többé a feje veszedelmével, hiszen a csatát már megnyerték, az ellenséget megszalasztották: övék a győzelem, övék a zsákmány!

A váratlan és végső fordulat

A szultáni sátor körül tömörülő janicsárok azonban nemcsak állták a keresztények rohamait, de megpróbálták még kiszorítani is keresztény ellenfeleiket. A hátvédben álló szultáni testőrséggel, és az odamenekült lovas szpáhikkal, valamint a tatárokkal együtt ez a török haderő elérhette akár még a húsz-huszonötezer főt is. A zsákmányolók keményen lakoltak könnyelműségükért s csaknem egy lábig elhullottak a törökök csapásai alatt. A váratlan és heves ellenállás annyira megrémítette a keresztény katonákat, hogy elkezdtek visszafelé özönleni. Vakon rohantak a lovasok a mocsárnak, maguk alá gázolván a menekülő gyalogságot is. Mégis, legalább egy teljes óráig tartott, míg a török janicsárok szétzilálták a keresztény zsákmányolókat. Akik közülük nem tudtak időben elmenekülni, azokkal végeztek a janicsárok. Másokat a lovak tapostak agyon. A hajdúk és a lovasság nagyobb része megmenekült, bár sokan elpusztultak a síkság gödreiben és árkaiban, valamint a mocsárban. A törökök nem üldözték a menekülő csapatokat a mocsáron túl, mert már erősen sötétedett.

A majdnem biztos győzelem immár keresztény vereségbe fordult. Mindenki egyénileg harcolt, s a keresztények egytől-egyig pánikba estek, menekülni kezdtek a török táborból. Saját megfutamodásukkal azonban magukkal rántották a még érintetlen, második keresztény harcrendet. A riadalom és ijedtség egyre jobban elharapózott. A menekülő tömeg mindent s mindenkit elsodort. A futókat sehol se lehetett megállítani, a hídfő egyik oldalán se. A mocsarakon keresztül az átkelés azonban csak a keskeny hídon volt lehetséges, Az oszmán csapatok a bal oldalon lassan előrenyomultak, fenyegette a kereszténveket a bekerítés veszélye. A keresztény lovasok menekülése megbontotta a második harcrendet is. Ám a hídfő elfoglalása után a fáradt törökök nem támadtak tovább. Ők se voltak urai a helyzetnek. Nem volt szervezett előrenyomulás, legfeljebb a szerencsés akció kiterjesztése. A tatárok, kihasználván a helyzetet, fosztogatni kezdtek. Az üldözéstől visszarettentette őket az ágyúk látványa, és a keresztény gyalogság, a szekérvár megpillantása.

Az ijesztő bizonytalanság, a rémítő fenyegetés azonban megtette a magáét. A menekülők mindent és mindenkit elsodortak. A megfutamodókat sehogyansem lehetett megállítani. Se a főbb tiszteket nem lehetett megtalálni, se újabb parancsot nem adott senki. A keresztény táborban hatalmas volt a felfordulás, rettenetes a pánik, a hadsereg helyrehozhatatlanul és végképp felbomlott. Még az uralkodók sem tudták csapataikat összegyűjteni, újraszervezni. Mindkét hadvezetés csak akkor nyerte viszsza az irányítást, mikor kiderült, a másik hadsereg már elvonult.

A mezőkeresztesi csata: vereség vagy más…?

A csatát a kortársak úgy értékelték, mint „új Mohácsot", korszakalkotó katonai vereséget. A valóság ettől azért sokkal árnyaltabb. A veszteségek sem emberéletben, sem anyagiakban nem voltak akkorák, mint azt az első jelentések valószínűsítették. A keresztények zöme akkor pusztult el, mikor a török táborból menekültek. A második harcrendben álló idegen zsoldosok – csehek, svábok és bajorok is tetemes veszteséget szenvedtek el a mocsárban. A legnagyobb veszteséget mégsem a törökök okozták, hanem a keresztények maguknak. Az elesettek közül legtöbbet (legalább 5-6 ezret) a menekülő lovasság tiport el, vagy a saját bajtársaik taposták halálra. Nem használták ki taktikai fölényüket, sőt még a török csapatokat sem sikerült megsemmisíteniük. Így aztán nem is érhettek el teljes sikert, nem semmisíthették meg a szultánt és csapatait.

A kezdeményezés azonban mindvégig a keresztény erők kezében maradt. A különféle összecsapásokból, gyalogos harcosból és lovasrohamokból is rendre ők kerültek ki győztesen. A manővereket, legyek azok bármilyen

bonyolultak is, példaszerűen végrehajtották. A keresztény hadsereg mindvégig birtokolta és megőrizte harcászati és fegyverzeti fölényét a törökökkel szemben. Még a tüzérségi fölényt is teljesen kihasználták az egyesült hadak a mezőkeresztesi összecsapásban. A tábori tüzérséget Magyarországon addig nem látott módon, mozgó lövegként használták. Mindezt egy többnyelvű, eltérő fegyverzetű, össze nem szokott keresztény hadsereg művelte! Nem elsősorban a díszparancsnokokat, uralkodókat terheli a felelősség, hanem a hivatásos katonákat, főtiszteket. Nekik kellett volna a fosztogatást, zsákmányolást megakadályozniuk!

A csata értékelése török szemmel

‚A csata végén mégis az oszmán haderő tartotta meg a harcmezőt. Eredményes harcuk bizonyítéka, hogy egy súlyos katonai hibát kihasználva (a keresztény hadsereg fedezetlenül hagyta balszárnyát), végül is megfutamította az ellenfelét. Az oszmán hadsereg sem nagyobb létszámát, sem pedig lovassági fölényét nem tudta hasznosítani. A felvonulás és a táborverés közben is követtek el hibákat. Noha kétszer annyi ágyúval rendelkeztek, mint ellenfeleik, mégsem okoztak velük jelentős károkat a kereszténynek. Az oszmán hadvezetés számára ez a csata nem volt dicsőséges győzelem, legfeljebb szerencsés megmenekülés. Ám ezt is csak az ellenfél hibái tették lehetővé számukra. Zsákmányt sem ejtettek a török hadak. Ez a csata nem volt sorsdöntő, éppen úgy, ahogy megsemmisítő sem az ellenfelek katonai erejére nézve. Még a tizenöt esztendős háború is zavartalanul folyt tovább. Legfeljebb a csata propaganda-értékét használhatták ki a törökök a tizenöt éves háború során. Az egymást kölcsönösen teljesen felőrlő harcok még közel tíz évig tartottak. A mezőkeresztesi győzelem azonban biztosította a török számára Eger várát, amely körül egy újabb török tartományt, vilajetet szerveztek. A zárt rendben támadó, a fegyvernemek együttműködését a kor színvonalán jól megvalósító szövetséges sereggel szemben a török had nem tudott tartós ellenállást kifejteni.

A mezőkeresztesi csata távolabbi következményei

A keresztesi csata fő fontossága abban rejlik, hogy határpontot jelez múlt és jövő között, A török hatalma Szigetvár ostromáig (1566) felfelé ívelt, ám a mezőkeresztesi csata előtt és után inkább tovább stagnált, míg a nagy fordulatot a szentgotthárdi csata (1664)hozta meg, innentől kezdve védekezni kényszerült, a vasvári béke idejétől kezdve teljesen lehanyatlott. A mezőkeresztesi volt az utolsó olyan óriási csata, melyet a törökök magyar földön nagyobb szabású diadalnak tarthattak. Korlázott stratégiai célokat elérték, ám irtózatosan sok pénz árán, a birodalom minden erőforrását kihasználták. A ráfordítást az eredmények nem igazolták. A két nagyhatalom közötti erőegyensúly megmaradt, egyik fél felé sem tolódott el. Nyilvánvalóvá vált viszont a császári hivatalnokok tehetetlensége.erőteljesebbé váltak a magyarok és a Habsburgok ellentétei, melyek később Bocskai István és a hajdúk fellépését eredményezték.

A Zeleméry-család tragédiája

Esztergom vármegye főispánjának, Zeleméry IV. Lászlónak az unokája, Zeleméry István, maga is részt vett a tizenöt éves háború eme legnagyobb mezei összecsapásában. Fiatalon életét áldozta a keresztény csapatok győzelméért. S itt, ebben a csatában pusztult el a Zeleméry-család utolsó férfisarja. István mezőkeresztesi halála, családjának és nemzetségének kihalása, akaratlanul is megnyitotta az utat a hajdúság letelepítéséhez Hajdúböszörménybe.

Hans von Aachen / A mezőkeresztesi csata allegóriája
(Forrás: internet)

Kupás Csilla

Tradícióőrzés A Művészet Erejével

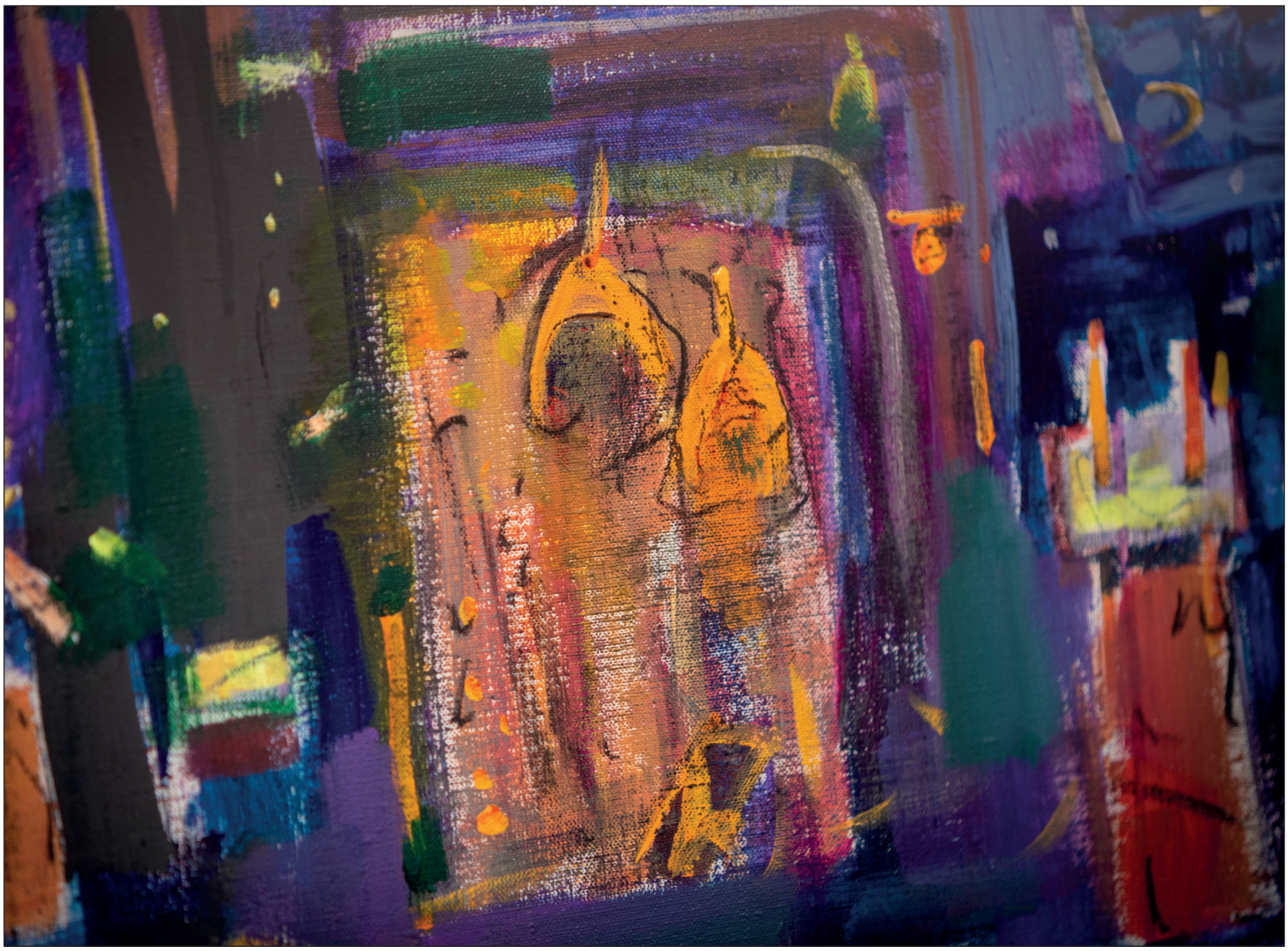

A Hajdúsági Nemzetközi Művésztelep 2019. évi kurzusa

Ebben az évben 56. alkalommal gyűltek össze képzőművészek Hajdúböszörményben, hogy ismét az alkotásnak szenteljék a rendelkezésre álló két hetet.

Jelenleg az alkotótelepek korszakát éljük. Sorban alakulnak, megszűnnek, majd újra alakulnak városokban, falvakban, a legkisebb lélekszámú településeken, de kevés olyan műhely létezik, amely már hosszú évtizedek óta kihagyások nélkül, folyamatosan végzi munkáját. A böszörményi telep ilyen, hiszen már több mint fél évszázada fogadja az alkotni vágyókat belföldről, és 1971-től külföldről is.

A helyi hagyomány, a helyi támogatás eredményeképpen létrejött műhely az évek során egyszerre befogadóvá, kisugárzóvá, kapcsolatteremtővé és kapcsolatépítővé vált.

Előzménynek azt a hortobágyi együttdolgozást, kísérletet tekinthetjük, amelyet 1928-ban Káplár Miklós és Maghy Zoltán részvételével Boromisza Tibor szervezett.

Városunkban a múlt század második évtizedétől kezdve éltek és dolgoztak festőművészek. Király Jenővel indult, Pálnagy Zsigmonddal, Káplár Miklóssal és Maghy Zoltánnal folytatódott, majd később, az 1960-as évek elején kibővült az itt élő művésztanárokkal, amatőr képzőművészekkel, akik végül alapítói lettek a festőtábornak.

56 év alatt a művésztelep gazdagodott, színesedett műfajilag, technikailag és szemléletmódban egyaránt. Ma már bátran befogadja az együtt élő irányzatok képviselőit, a realista, szürreális, absztrakt és más elemeket alkalmazó tendenciák képviselőit is. Festőtelepként jegyzik, de a meghívottak között mindig találunk egy-egy szobrászt, textilest vagy grafikust.

2019 nyarán, június 28. és július 14. között tizenhat művész kapott meghívást a művészeti szimpóziumra, hatan külföldről és tíz fő Magyarországról. A résztvevő alkotók: Alexandra Rey festőművész (Lengyelország), Breznay András festőművész(Budapest), Budaházi Tibor festőművész (Zalaegerszeg), Drozsnyik István képzőművész (Miskolc), Fekete János festőművész (Hajdúböszörmény), Frantisek Turcsányi festőművész (Szlovákia), Ghyczy György festőművész (Budapest), Horea T. Salagean festőművész (Románia), Kopriva Attila festőművész (Ukrajna), Ludmilla Hozjaseva Szergejevna iparművész (Oroszország) Pálfy István festőművész (Szigetszentmiklós), Pálfy Julianna festőművész (Szigetszentmiklós), Prém Vanda iparművész (Hajdúböszörmény), Rácz Imre festőművész (Debrecen), Simona Blahutova festőművész (Csehország), Varga József garfikusművész (Debrecen).

A helyi Széchenyi-szakiskola kollégiuma most is kiváló környezetet biztosított a résztvevőknek.

A tábor Pálfy Julianna festőművész tárlatával indult, aki az előző évben a város fődíjában, a Káplár Miklós éremben részesült. A tárlatot dr. Vitéz Ferenc művészeti író nyitotta meg. A telep kuratóriuma a program megszervezésénél igyekezett elegendő időt és megfelelő helyszínt biztosítani az alkotáshoz, a kulturális foglalkozásokhoz és a szabadidős tevékenységekhez. A művészek az alkotómunkához – az előző évekhez hasonlóan – festőanyagokat kaptak és minden megkötés nélkül, szabadon alkothattak.

Tematikai plusz feladatként „Hallatjuk a hangunkat" címmel, egy bakelit hanglemezen kreatív gondolataikat ábrázolhatták.

A tábor ideje alatt kulturális foglalkozások, városnézések segítették Hajdúböszörmény és a környék megismerését, melyek inspirálták az alkotómunkát. Több kiránduláson is részt vettek a művészek, Nyíregyházán, Tokajban, Hortobágyon és Debrecenben tettek látogatást.

Hangulatos, inspiráló program volt a zeleméri, bodaszőlői látogatás, ahol a templomrom megtekintése mellett lehetőség nyílt a szabadtéri alkotásra és a kötetlen beszélgetésre.

Folytatódott az az esti előadássorozat, ahol egy-egy művész mutatkozott be, illetve kulturális hagyományainkkal ismerkedhettek meg a résztvevők. Az előző évhez képest tovább bővült „Nyitott nap" program azzal, hogy a Pócspetriben műkö-

dő Nemzetközi Képzőművészeti Tábor tagjai is betekintést nyerhettek az alkotói folyamatokba. Ugyanakkor helyi lakosok és környékbeli érdeklődők is megnézhették a telep műtermi életét, a képek születését, és rövid tárlatvezetést is kaptak a művészektől.

A két hét alatt született csaknem száz alkotásból a kuratórium szakértő zsűri segítségével választotta ki azt a harminchat munkát, amelyik a zárókiállításra került, és a végén javaslatot tettek a díjazottak személyére is.

Sőrés István alpolgármester és dr. Cservenyák László etnográfus, múzeumigazgató értékelő összegzésével zárult az idei telep bemutatkozása. Az eseményen dr. Nyakas Miklós, a művésztelep kuratóriumának elnöke adta át a díjakat.

2019-ben Káplár Miklós-díjban részesült Varga József grafikusművész. Nívódíjat kaptak: Budaházi Tibor festőművész, Ghyczy György festőművész és Kopriva Attila festőművész

Varga Gyula

Soma tovább dobol

Az elmúlt években már bemutatkozott Balogh Soma olvasóink előtt. Azt kérdezem tőle, mi történt azóta vele.

Azóta szerepeltem már a TV2 más műsorában is. Zenéltem együtt a Hooligans-el, Gangszta Zoleeval, Havasi Balázzsal és a Tankcsapdával. Jelenleg a debreceni GATE 69 bandában dobolok. A tanulás és a zenélés mellet szinte az összes időmet a koncertre járás tölti ki. Nyaranta egyik fesztiválról a másikra járok, koncert, koncertet követ. Hazai kedvencem a Tankcsapda, velük baráti a kapcsolatom, szinte minden koncertjükön ott vagyok a backstage-ben vagy a nézőtéren. Nagyon sok támogatást, ösztönzést kapok Fejes Tamástól.(a Tankcsapda dobosa)

2017-ben nyertem el először a Nemzet Fiatal Tehetségeiért ösztöndíjat. Az átadó ünnepség Magyar Tudományos Akadémia dísztermében volt, ahol az ösztöndíjat Balog Zoltán miniszter úrtól vettem át. 2018-ban is elnyertem az ösztöndíjat és idén sikerült tripláznom. A hozzáértők azt mondják, hogy még senkinek sem sikerült három egymást követő évben elnyerni ezt az ösztöndíjat. 2017-ben elnyertem a MOL Tehetségtámogató Program Művészet-tudomány kategóriájának ösztöndíját, amit Bán Lászlótól, a MOL Alapítvány elnökétől a Szépművészeti Múzeum főigazgatójától, miniszteri biztostól vettem át.

2018-ban 13 évesen dékáni engedéllyel felvételt nyertem a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar Könnyűzenei Központ-

(forrás: magánarchívum)

jába, ahol jelenleg a 4. szemesztert végzem Póka Egon osztályában. A MOL felkérésére a Tankcsapdával közösen forgattunk filmet a Strand Fesztiválon a MOL Tehetségtámogató programjának Művészet-tudomány kategóriájának népszerűsítésére. 2018-ban újra elnyertem a MOL Tehetségtámogató Program Művészet-tudomány kategóriájának ösztöndíját. 2018 nyarán egyedüli magyar doboskénti résztvevője voltam a Rockin1000 koncertjének az olaszországi firenzei stadionban. 2018-ban nyertem Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, Tehetségek Magyarországa EFOP-3.2.1-15-2016-00001 kiemelt projektben, és a szervezet tutoráltja lettem. 2018-ban nyertem Hajdúböszörmény Város Felzárkózás a Magasabb Szintű Oktatáshoz Közalapítvány ösztöndíját, melyet Sőrés István alpolgármester úrtól vettem át. 2018-ban abban a szerencsés helyzetben voltam, hogy több alkalommal is találkozhattam példaképemmel Nicko Mcbrain-nel, az Iron Maiden dobosával a banda backstage-ben, a Soproni VOLT fesztiválon és a Manchesteri UK Drum Shown.

2019 áprilisában elnyertem Debrecen Megyei Jogú Város, a Tehetséges Debreceni Fiatalokért ösztöndíjat. 2019 májusában szereztem meg angolból a B" komplex nyelvvizsgát. 2019 szeptemberétől a Debreceni Csokonai Vitéz Mihály Gimnázium olasz tagozatára járok.

Legközelebb 2019. december 15-én a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karán, a Liszt teremben lépek színpadra. Végül köszönetet mondok Friedrich Ádám professzor úrnak, Dr. Lakatos Péter dékán úrnak és Dr. Tiba István országgyűlési képviselő úrnak az önzetlen szakmai támogatásért. Mindenkinek zenében gazdag karácsonyt kívánok!

Soma Nicko McBrainnel az Iron Maiden dobosával (fotó: Balogh Zoltán)

nka Nemzeti Kulturális Alap

A folyóirat kiadása a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával valósult meg.